СВАБОДА
№46 6 — 12 сьнежня 1994 г.
Кошт 100 рублёў

Ці будзем ў Цэнтральнай Эўропе?

Міністар замежных справаў У.Сянько лічыць, што ідэя далучэньня Беларусі да Вышаградзкай групы (ВГ), якую выказаў сьпікер парляманту М.Грыб падчас візыту ў Польшчу, ня мае для Беларусі вялікай пэрспэктывы.

На думку міністра, ВГ палітычна слабая. Кожная з краінаў-удзельніц (у Вышаградзкую групу ўваходзяць Вугоршчына, Польшча, Славакія і Чэхія) імкнецца як мага хутчэй трапіць у NATO, што стварае нездаровую канкурэнцыю.

І ўсё ж некаторыя назіральнікі адзначаюць, што перамовы на гэтую тэму М.Грыба ў Польшчы не былі дарэмнымі. Калі пазыцыя Расеі ў адносінах да Беларусі застанецца гэткай жа жорсткай, як цяпер, то ня выключана, што кіраўніцтва нашай краіны зьменіць прыярытэты зьнешнепалітычнага супрацоўніцтва і далучыцца да Цэнтральна-эўрапейскага альянсу. Падобны варыянт, як нам вядома, не адмятаюць і ў Кабінэце міністраў Беларусі. Ёсьць таксама зьвесткі, што пытаньне аб далучэньні Беларусі да ВГ будзе абмяркоўвацца падчас перамоваў кіраўнікоў урадаў Польшчы і Беларусі, якія плянуюцца на 15 сьнежня.

СІМ

Ягор Рыбакоў праводзіць кадравую чыстку

Пасьля рэарганізацыі, праведзенай на Магілёўскім абласным тэлебачаньні, без працы засталіся больш за 20 чалавек.

Найперш не пашанцавала тым, хто адкрыта пярэчыў новаму шэфу тэлерадыёаб'яднаньня Ягору Рыбакову. Вядомаму на Магілёўшчыне тэлеагледальніку, кіраўніку мясцовай філіі БСДГ Алесю Сердзюкову Рыбакоў сказаў ясна: або старшынства ў партыі, або праца. У «чорным сьпісе» апынулася і прыбіральшчыца цётка Маша.

Анатоль МІРСКІ

ГОД ЗАСНАВАНЬНЯ 1902
ВЫХОДЗІЦЬ З 1990

Галоўны рэдактар
Ігар ГЕРМЯНЧУК

Заснавальнік **Павал ЖУК**

Выдавец
«Газэта СВАБОДА», Ltd.

Наклад 50 000

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220088, Менск,
вул.Іванаўская, 56

Тэл. 36-24-41

Актуальна

Расея хоча ўзяць нас халоднымі

Наступствы могуць быць горшыя, чым мы думаем

Прэзыдэнт Лукашэнка нядаўна заявіў, што цяпер рыхтуецца прыкладна 30 пагадненьняў з Расеяй, якія мяркуецца падпісаць разам з так званай вялікай беларуска-расейскай дамовай аб дружбе і супрацоўніцтве.

Больш падрабязнай інфармацыі наконт гэтага ні прэзыдэнт, ні ўрад не паведамляюць уласнаму народу. Напэўна, яны лічаць, што зьмест гэтых пагадненьняў зусім нікога не цікавіць.

Але высьвятляецца, што далёка ня ўсе згодныя з тым, якога кшталту пагадненьні рыхтуюцца за зачыненымі дзьвярыма Дома ўраду. На мінулым тыдні прадстаўнікі Апазыцыі і ценевага кабінэту правялі спэцыяльную прэс-канфэрэнцыю, на якой заявілі, што праект пагадненьня аб мытным саюзе з Расеяй абсалютна нявыгадны для Беларусі, а на карысьць толькі Маскве. Гэта было досыць аргументавана і папулярна патлумачана.

Пра зьмест астатніх пагадненьняў можна толькі здагадвацца, бо нават дэпутатам праекты гэтых дакумантаў недаступныя. Напрыклад, праект па мытным саюзе патрапіў да Апазыцыі неафіцыйным шляхам. Калі пагадненьні будуць падпісаныя і прыйдуць на ратыфікацыю ў Вярхоўны Савет, то тады ўжо будзе позна нешта зьмяняць.

Масква заўсёды навязвала і будзе навязваць выгадныя менавіта ёй умовы. Гэтак робіцца ня толькі ў дачыненьнях зь Беларусяй, так было з краінамі Балтыі, з Украінай, Малдовай... Аднак беларускае кіраўніцтва (як былое, так і цяперашняе) паводзіць сябе перад «старэйшым братам» настолькі рахмана, што пачынаеш задумвацца, чые ж інтарэсы для іх даражэйшыя.

Галоўная прычына такіх паводзінаў, на маю думку, у тым, што нашая кіраўнічая эліта прызвычаілася жыць толькі адным днём. Падпарадкоўваючыся дыктату Масквы, прэзыдэнт Лукашэнка разьлічвае, што ўзамен Расея будзе крэдытаваць Беларусь нафтаю і газам і такім чынам удасца пасьпяхова пеpазімаваць. Масква выкарыстоўвае гэты момант і празрыста намякае: мы ня будзем браць вас цёплымі, мы возьмем вас халоднымі. Атрымаўшы сваё, Расея, магчыма, зробіць нейкую часовую палёгку, напрыклад, ня будзе гэтак настойліва патрабаваць выплаціць ёй запазычанасьць. Але чым абернуцца для нас гэтыя пагадненьні, скажам, праз год — Лукашэнка і ягоная кампанія не задумваюцца. Можа здарыцца так, што хату прададзім, а ўзамен нічога не прыдбаем, давядзецца жыць пад плотам. Лукашэнку зразумець можна: яму трэба падтрымаць свой рэйтынг хаця б да парляманцкіх выбараў, каб правесьці больш сваіх дэпутатаў. Але ж ёсьць яшчэ і нацыянальныя інтарэсы!..

Некаторыя лічаць, што з прыходам да ўлады новых людзей, якія будуць дбаць пра незалежнасьць краіны, усе сёньняшнія пагадненьні з Расеяй можна будзе лёгка скасаваць і дамовіцца пра новыя правілы гульні. На гэта ня варта спадзявацца. Нават самым радыкальным чынам настроены парлямант павінен будзе зважаць на Венскую канвэнцыю аб праве міжнародных дамоваў, да якой Беларусь далучылася ў 1986 г. Паводле гэтай канвэнцыі, дамова можа быць скасаваная са згоды двух бакоў. Праўда, канвэнцыя прадугледжвае некаторыя выключэньні. Напрыклад, у аднабаковым парадку дамову можна скасаваць, калі «карэнным чынам зьмяніліся абставіны, якія нельга было прадбачыць раней». Аднак нашая аргументы «пра зьмену абставінаў» наўрад ці будуць выглядаць пераканаўча. Такім чынам, вяртаць страчанае давядзецца паступова, і гэта будзе вельмі няпроста.

Адсюль вынікае, што сёньня трэба выкарыстоўваць любы шанец, каб не дапусьціць падпісаньня нявыгадных для Беларусі пагадненьняў. Найперш мы павінны дамагацца ад кіраўнічай вярхушкі адкрытасьці: што мяркуецца падпісаць, на якіх умовах і г.д. Інтарэсы Лукашэнкі і стратэгічныя інтарэсы краіны — гэта могуць быць зусім розныя рэчы.

Пятро ПАНКРАТОВІЧ

Як заўсёды, вінаваты Захад

Чым болей слухаеш нашага прэзыдэнта, тым мацнейшае ўражаньне, што слова «сувэрэнітэт» ён разумее досыць своеасабліва. Сёньня гаворыць адно, думае — другое, а назаўтра, здараецца, — усё наадварот. Нейкая блытаніна атрымліваецца. Вось, напрыклад, пра што ён гаварыў, выступаючы на мінулым тыдні перад дэпутатамі Магілёўскага абласнога савету.

Лукашэнка вельмі ўразіў прысутных, сьцьвердзіўшы, што «супраць Беларусі распачалі вайну Прыбалтыка і Расея, якія незалежна праводзяць цэнавую палітыку». Цікава, а хто ж нам перашкаджае праводзіць сваю цэнавую палітыку? Высьвятляецца, таксама «ворагі», але ўжо традыцыйна заходнія. Цытую Аляксандра Рыгоравіча далей: «Эмісары з Захаду не дазваляюць мне, вашаму прэзыдэнту, абараніць самых абяздоленых беларусаў. Калі я падпісаў вядомы ўказ, то яны зьявіліся з тупатам у прызыдэнцкую рэзыдэнцыю, але былі дастойна выштурханы на ўзроўні Сініцына, і наш сувэрэнітэт быў выратаваны».

Далей Лукашэнка, які толькі што абвінавачыў быў Расею ў вайсковых дзеяньнях супраць Беларусі на «цэнавым фронце», даў задні ход. Ён сказаў, што «нас цяпер можа абараніць толькі Расея. Стаўку на Валютны Фонд рабіць бессэнсоўна. Усякая лухта наконт структурнай перабудовы прамысловасьці і прыватнай уласнасьці на зямлю, якой патрабуюць ультрарадыкалы, — гэта спроба проста адцягнуць вырашэньне пытаньняў абароны беларусаў».

А скончылася выступленьне Лукашэнкі акурат паводле сцэнару Вячаслава Францавіча. Прэзыдэнт сказаў: «У Ціцянкова ляжыць мой факс з прапановамі Ельцыну. Яны перасалі яго нам з рэзалюцыямі, якія заслугоўваюць увагі і рэалізацыі. Добрая воля Расеі ёсьць. У бліжэйшы час мы падпішам 2 асноўныя і 27 даламожных пагадненьняў, і аб'яднаньне ўсё ж такі адбудзецца...» Вось так: Кебіч аб'ядноўваў-аб'ядноўваў, ды марна, а ўжо ў Лукашэнкі, трэба думаць, гэта абавязкова павінна атрымацца.

Натальля РОСЛАВА

Маці прэзыдэнта справіла ўлазіны

30 лістапада А.Лукашэнка наведаў родную вёску Александрыя.

А.Лукашэнка завітаў да маці Кацярыны Трафімаўны і павіншаваў яе з днём нараджэньня і навасельлем. Калгас «Дняпроўскі» выдзеліў маці прэзыдэнта трохпакаёвы дом, які пабудавалі за тры месяцы.

А тым часам у Рыжкавічах адбыўся сапраўдны перапалох. З двара сядзібы, дзе жыве жонка прэзыдэнта, уцякла карова Мілка.

На загад дырэктара саўгасу «Гарадзец» рабочыя прывезьлі сена для прэзыдэнцкай рагулі. Калі яны адчынілі жалезную браму — карова выскачыла на вуліцу. Лавілі яе ўсе Рыжкавічы, але найспрытнейшы быў дырэктар саўгасу Віктар Кірын. Ён злавіў Мілку і прывёў яе назад у хлеў.

Аляксандар ШЧЭРБАК

Ня ведае гісторыі альбо пачаў загаворвацца

1 сьнежня ў Гомлі на абласной сэсіі прэзыдэнт Лукашэнка на пытаньне, чаму Вярхоўны Савет не разглядае альтэрнатыўныя законапраекты, падрыхтаваныя фондам падтрымкі дэмакратычных рэформаў імя Льва Сапегі, адказаў, што цяпер ня час разглядаць тое, што прапануе спадар Сапега.

Відаць, дарадцы прэзыдэнта яшчэ не пасьпелі паінфармаваць Аляксандра Рыгоравіча, што Леў Сапега — канцлер Вялікага Княства Літоўскага, відны палітычны дзеяч XVI-XVII стст.

СІМ

Чаму Лукашэнка ня любіць беларускай мовы?

1 сьнежня прэзыдэнт Лукашэнка, выступаючы на сэсіі Гомельскага гарсавету, патлумачыў дэпутатам, чаму ён не гаворыць па-беларуску.

«Людзі, якія размаўляюць на беларускай мове, ня могуць рабіць нічога, як толькі размаўляць на беларускай мове. Таму што па-беларуску нельга выказаць нешта вялікае. Беларуская мова — бедная мова. У сьвеце існуе толькі дзьве вялікія мовы — гэта расейская і ангельская», — канстатаваў адзначыў Аляксандар Рыгоравіч.

Пасьля гэтых словаў, якія гучалі з вуснаў прэзыдэнта, мне стала няёмка і крыўдна за нашу Бацькаўшчыну. Не разумею, як можна так зьневажаць мову сваёй дзяржавы, тым больш, калі ты зьяўляешся ейным вышэйшым кіраўніком. Можна ўявіць, колькі б пратрымаліся на пасадах прэзыдэнты Францыі ці Фінляндыі, калі б хто-небудзь зь іх так абразьліва выказаўся пра мову сваёй краіны.

Леанід ЕПІШАЎ
дэпутат
Гомельскага гарсавету

У Багданкевіча, на жаль, толькі два сыны

«Мяне абвінавачваюць у так званым манэтарызме. Але ж які гэта манэтарызм, калі сёлета ў нас грашовая маса ўзрасла ў 12 разоў!» — сказаў Станіслаў Багданкевіч, выступаючы ў Беларускім эканамічным унівэрсытэце.

Галоўны банкір сустракаўся тут 30 лістапада з выкладчыкамі і студэнтамі. Прэзыдэнта ён не крытыкаваў, але адчувалася, што сп.Багданкевіч не задаволены непасьлядоўнасьцю крокаў А.Лукашэнкі. Старшыня Нацбанку са шкадаваньнем адзначыў, што Беларусь не выконвае абяцаньні, якія дала Міжнароднаму валютнаму фонду, у выніку чаго мы застаемся без крэдытаў. Багданкевіч лічыць, што насельніцтва павінна плаціць за электраэнэргію і ацяпленьне значна больш, чым цяпер, бо грошы браць няма адкуль, а Расея ультыматыўна патрабуе выплаціць запазычанасьць да 1 красавіка. Наш урад «у прынцыпе згадзіўся», каб частку запазычанасьці (100 мільярдаў рублёў) заплаціць акцыямі беларускіх прадпрыемстваў.

Багданкевіч падкрэсьліў: народу трэба сумленна і проста сказаць, што давядзецца «зацягнуць паясы», што ня трэба разьлічваць на атрыманьне дзяржаўнай кватэры, што выйсьці з крызысу без падзеньня ўзроўню жыцьця немагчыма... А пакуль краіна праядае больш, чым вырабляе, заявіў Багданкевіч. За 9 месяцаў гэтага года мы спажылі 111% да створанага нацыянальнага даходу. Багданкевіч лічыць неабходным стрымліваць рост заработнай платы, а не падвышаць стаўкі мінімальнага заробку. У людзей ёсьць лішнія грошы, адзначыў ён. Паводле статыстыкі, 60—70 мільярдаў рублёў штомесяц не вяртаюцца ў гандаль.

Спыніць інфляцыю можна, перакананы Багданкевіч, дзеля гэтага «трэба адкінуць сумненьні і жорсткай рукой праводзіць рэформы». За апошні час на гэтым шляху мелі посьпех 29 дзяржаваў сьвету, у тым ліку Аргентына, Малдова, Кыргызстан. Багданкевіч заявіў, што Нацбанк ужо зрабіў неабходныя крокі. Але трэба кіравацца асноўным рынкавым прынцыпам свабоды цэнаўтварэньня, і дзяржава не павінна ўмешвацца ў гэты працэс. У бліжэйшы час, сказаў Багданкевіч, плянуецца зьнізіць тэмпы інфляцыі да 10% у месяц, а да чэрвеня — да 5%. Аднак, як мне здаецца, сам Багданкевіч ня надта верыць, што гэтыя пляны ўдасца ажыцьцявіць зь цяперашнімі ўладамі.

Гаворачы пра банкаўскую сыстэму, сп.Багданкевіч паведаміў, што ў Беларусі сёньня зарэгістраваныя 47 банкаў. Сярод іх толькі адзін дзяржаўны — Ашчадны банк (дарэчы, гэта самая разгалінаваная структура, мае каля 3000 філіяў). У астатніх банках дзяржава мае вельмі малыя пакеты акцыяў. Нават у «Белпрамбудбанку» дзяржаўная доля толькі 42%. Па велічыні статутнага фонду лідарства трымае «Прыорбанк» (8 млн. ЭКЮ), за ім ідзе «Аграпрамбанк» (3 млн. USD), «Белпрамбудбанк» (2,8 млн. USD), а потым — «Беларусбанк», «Зьнешэканомбанк», «Белбізнэсбанк»... Нацыянальны банк будзе праводзіць палітыку на ўзбраеньне, капіталізацыю банкаў. Ставіцца мэта, каб да канца 1995 г. усе банкі мелі статутны фонд ня менш за 2 млн. ЭКЮ. Заходнія банкі згодныя супрацоўнічаць з нашымі, але гарантыяй устойлівасьці для іх зьяўляецца наяўнасьць статутнага фонду ў 10 млн. USD. Багданкевіч паведаміў, што хутка ў нас зьявіцца і расейскі банкаўскі капітал — свае філіі зьбіраюцца адчыніць «Мосбізнесбанк» і «Нефтебанк».

Станіслаў БАГДАНКЕВІЧ

Завяршаючы сваю больш чым гадзінную прамову, галоўны банкір сказаў, што ў бюджэце на наступны год зусім не прадугледжаныя датацыі, а Нацбанк з новага году зусім спыніць выдачу крэдытаў па ільготных стаўках. «Гэта дапаможа і барацьбе з карупцыяй», — дадаў Багданкевіч, чым вельмі разьвесяліў публіку.

Дарэчы, калі гаворка заходзіла пра прэзыдэнта ці яго дзейнасьць, маладыя эканамісты рэагавалі лёгкім сьмехам, хоць з вуснаў Багданкевіча не гучала ні намёку, ні іроніі (у гэтым сэнсе ён захоўваўся як сапраўдны інтэлігент).

Але найбольшае ажыўленьне выклікала пісьмовае пытаньне нейкага Дзімы: «Колькі год вашай дачцэ?» Сур'ёзны прафэсар Багданкевіч адказаў, што ў яго, на жаль, дачкі няма, а «толькі два сыны» (апладысмэнты).

Андрусь ДЫЛЮК

Расейскі гіпноз па-ранейшаму ў сіле

1 сьнежня ў менскай штаб-кватэры СНД адбылося паседжаньне міжурадавай Рады краінаў Садружнасьці па аграпрамысловым комплексе.

Туркмэністан і Грузія праігнаравалі сходку былых партнэраў па СССР. Вельмі нераўназначны быў узровень прадстаўніцтва. Дэлегацыі Беларусі, Украіны і Расеі ўзначальвалі віцэ-прэм'еры (ці не па значнасьці ролі ў Садружнасьці?), а астатнія сем членаў СНД прыслалі другарадных чыноўнікаў сельскагаспадарчых ведамстваў.

Беларускі міністар сельскай гаспадаркі і харчаваньня Васіль Лявонаў у дакладзе пра меркаваную аграрную рэформу ў нашай краіне, падкрэсьліў: «Калгасы і саўгасы сілком разганяць ня будзем». На гэта М.Азаран з Армэніі заўважыў, што яго краіна «без калгасаў і саўгасаў, якія распусьцілі яшчэ ў 1991-92 гг., пачала атрымліваць рэкордныя ўраджаі, у тым ліку бульбы». Таджыкскі прадстаўнік сказаў, што пытаньне аграрнай рэформы для іх неактуальнае, бо «ідзе грамадзянская вайна». М.Рашыдаў з Узбэкістану галоўным клопатам аграрнікаў сваёй краіны назваў... барацьбу з саранчой. Ён настрашыў калегаў, што калі супольна ня вынайсьці дзейсных сродкаў ад гэтай пражэрлівай пошасьці, то «усім будзе кепска». Віцэ-прэм'ер Украіны Пятро Саблук менскую сустрэчу сельскагаспадарнікаў назваў карысная «з пункту гледжаньня абмену вопытам».

Кожны гаварыў пра свае практычныя аграрныя праблемы, а Расея, тымчасам, як звычайна, імкнулася да палітычных мэтаў. Расейская дэлегацыя на чале з чарнамырдзінскім намесьнікам А.Завірухам настойліва рэалізоўвала плян стварэньня ў Маскве пастаяннага выканаўчага органа. Ніхто гэтай ідэі не ўхваліў, але ж ніхто і не асьмеліўся запярэчыць. Дакументы ўрэшце падпісалі. Фінансавае пытаньне вырашылі «справядліва»: на утрыманьне маскоўскай штаб-кватэры аграрнікаў СНД 61 мільён расейскіх рублёў у год будзе плаціць і вялізарная Расея, і сэрэдняя па велічыні Беларусь, і маленькая Малдова.

Міхал ХВАЙНІЦКІ

Дэпутатаў агітуюць за камуніста

Напрыканцы тыдня ў Горадні чакаюць прыезду прэзыдэнта Лукашэнкі, які прадставіць чалавека на пасаду старшыні аблвыканкаму.

Абласныя дэпутатаў ужо пачалі апрацоўваць дзеля таго, каб яны прагаласавалі за Сямёнава — сустаршыню ПКБ, а раней першага сакратара абкаму КПБ. У Горадні яго называюць палітычным трупам. Есьць зьвесткі, што кандыдатура Сямёнава не зусім задавальняе і самога Лукашэнку.

У прагнозах фігуре таксама былы першы сакратар Гарадзенскага гаркаму КПБ В.Кудравец, які апошнім часам практыкуецца ў змаганьні з карупцыяй на пасадзе старшыні абласной кантрольнай палаты. Самым няўдалым прэтэндэнтам стаў апантаны «ачышчэнец» Лосеў, які працуе намесьнікам старшыні Ленінскага райвыканкаму Горадні. Неспадзявана высьветлілася, што ў часе прэзыдэнцкай кампаніі ў яго службовым кабінэце зьбіралі подпісы за вылучэньне кандыдатуры В.Кебіча.

В.ПЯТРОВІЧ

Казлоўскага звольнілі і падзякавалі за бездакорную службу

Са зваротам да старшыні Вярхоўнага Савету М.Грыба, Генэральнага пракурора В.Шаладонава і старшыні Вярхоўнага суда В.Каравая зьвярнуліся 52 члены парляманту (у тым ліку дэпутаты Апазыцыі Л.Баршчэўскі, В.Голубеў, С.Навумчык, А.Трусаў, М.Крыжаноўскі, Г.Сямдзянава ды інш.)

Дэпутаты ў сваім лісьце просяць «даць поўную і сапраўдную інфармацыю» аб тым, як ідзе сьледзтва па праверцы злоўжываньня службовым становішчам з боку былога міністра абароны П.Казлоўскага. Маецца на ўвазе ўказ прэзыдэнта аб паніжэньні П.Казлоўскага ў званьні, а таксама звальненьні яго з арміі за прычыненьня дзяржаве страты ў буйным памеры падчас арганізацыі вясельля сына.

Акрамя таго, дэпутаты хочуць атрымаць на сэсіі Вярхоўнага Савету тлумачэньне, чаму Генэральная пракуратура зацягвае сьледзтва адносна іншых службовых асобаў зь міністэрства абароны, на якіх служба кантролю адміністрацыі прэзыдэнта накіравала матэр'ялы праверкі. Разам з тым парлямантарыі хочуць даведацца, на якой падставе з чэрвеня 1994 г. не разглядаецца цывільная позва П.Казлоўскага да прэзыдэнта Лукашэнкі ў Савецкім судзе г.Менска.

Дарэчы, звальняючы П.Казлоўскага з вайсковай службы, генэрал-палкоўнік А.Кастэнка абвесьціў былому міністру абароны падзяку «за бездакорную службу ва Ўзброеных Сілах».

Анатоль МІРСКІ

Войска шукае здаровых хлопцаў

Толькі 76% юнакоў прызыўнога ўзросту прызнаныя сёлета годнымі да страявой вайсковай службы.

А ў Менску і Менскай вобласьці працэнт яшчэ ніжэйшы — 57%. Гэтыя лічбы называліся на нарадзе ваенных камісараў і дактароў у мінулую пятніцу ў Менску. У прызыўнікоў найчасьцей выяўляюць хірургічныя захворваньні, плоскаступнёвасьць, псыхічныя расстройствы і нэрвовыя хваробы.

Як адзначыла прадстаўніца Менскага гарадзкога аддзелу аховы здароўя Л.Кісялёва, стан здароўя маладых людзей пагоршыўся апошнім часам з прычыны рэзкага зьніжэньня ўзроўню жыцьця. Яна сказала, што ў 90% жанчын, якія нарадзілі сёлета, зафіксаваныя разнастайныя парушэньні здароўя, таму дзеці таксама нараджаюцца нездаровыя. Такім чынам, праблема знайсьці здаровых людзей для службы ў войску застаецца і на будучыню.

Рыгор ЗАЙЦАЎ

Хто адвае касьцёл у Клецку?

Каталіцкая парафія Клецка патрабуе вярнуць ёй будынак касьцёлу дамініканаў, які быў узьведзены Станіславам Радзівілам у 1683 г.

У «Сьпісе касьцёлаў і духавенства дыяцэзіі Пінскай» за 1935 год адзначаецца: «Касьцёл дамініканаў мураваны, у 1832 годзе быў забраны пад праваслаўную царкву і не вернуты». Пасьля тут разьмясьціці філію мэханічнага заводу. Пачынаючы з 1986 г. мясцовыя каталікі пачалі свае стараньні, каб ім вярнулі сьвятыню. Улады паабяцалі пасьля пераносу заводу аддаць ім касьцёл. Але... раптоўна перадалі яго праваслаўным, якія маюць у Клецку царкву і сьвятара ды яшчэ дзесяць храмаў у раёне. Каталікі ня могуць атрымаць сваю сьвятыню, між тым у раёне няма ніводнага дзейнага касьцёлу, хоць раней было восем. Яны вымушаныя езьдзіць за 20 кілямэтраў у Нясьвіскую фару. Некаторыя праваслаўныя вернікі кажуць, што яны ня супраць аддаць касьцёл каталікам, але, паводле іхных словаў, іхны благачынны хоча «працаўладкаваць» тут свайго пляменьніка. Дзяньні ўладаў каталікі называюць «духоўным генацыдам» і «ушчамленьнем правоў каталікоў».

Выяўляецца, царскія ўказы застаюцца компасам як для савецкіх уладаў, так і для кіраўніцтва праваслаўнай царквы. Яны сьцьвярджаюць, што ў Клецку «няма палякаў». Але ж ёсьць беларусы-каталікі!

Пробашч нясьвіскага касьцёлу, доктар права Гэнрык Акалатовіч тлумачыць, што «улады прывыклі сілаю вырашаць усе пытаньні, да таго ж яны не арыентуюцца ў канаінічным праве праваслаўнай царквы і каталіцкага касьцёлу, дзе сказана, што ўсе будынкі царквы ці касьцёлу, сілай адабраныя ў вернікаў, усё роўна належаць царкве ці касьцёлу, незалежна ад таго, што ў іх знаходзілася». Зыходзячы з гэтага, рана ці позна паўстане пытаньне пра вяртаньне іншых каталіцкіх сьвятыняў, у якіх цяпер месьцяцца праваслаўныя храмы.

Мітрапаліт Філарэт спасылаецца на тое, што клецкі касьцёл дамініканаў праваслаўным аддала князёўна Радзівіл. На што ксёндз Г.Акалатовіч у сваім лісьце да ўладакі піша: «Няўжо сьвецкі чалавек, кім бы ён ні быў, можа распараджацца рэлігійнымі будынкамі? Такі пункт гледжаньня старалася навязаць людзям савецкая атэістычная сыстэма, згодна зь якой усё належыць дзяржаве. Я вельмі зьдзіўлены, што ў Праваслаўнай Царквы на Беларусі да гэтага часу такі пункт гледжаньня. Толькі кампэтэнтныя ўлады каталіцкага касьцёлу маюць права распараджацца маёмасьцю касьцёлу». Ніякіх дакумантаў пра передачу клецкага касьцёлу праваслаўнай канфэсіі Ватыканам ці хоць бы якім-небудзь ксяндзом не існуе. Дзеля вырашэньня «клецкага пытаньня» каталікі прапануюць праваслаўнай парафіі і ўладам сабрацца за сталом перамоваў.

Але ж і ўлады, і праваслаўная царква не імкнуцца да цывілізаванага выйсьця з гэтае сытуацыі. Клецкія каталікі зноў зьвяртаюцца да мітрапаліта Філарэта і просяць вярнуць іхную сьвятыню «дзеля справядлівасьці і хрысьціянскага экумэнізму». А ксёндз Г.Акалатовіч адказвае мітрапаліту Філарэту: «Вашу параду клецкай каталіцкай парафіі будаваць у Клецку другі касьцёл, я лічу залішняй. Нашто будаваць, калі ў Клецку ёсьць наш касьцёл дамініканаў. Калі ж праваслаўная абшчына пасьля вызваленьня будынка касьцёлу пачне будаваць сабе царкву, то я ўпэўнены, што мясцовыя каталікі дапамогуць у гэтым».

Пытаньне канфэсійнай прыналежнасьці клецкага касьцёлу дамініканаў цесна зьвязанае з аховай культурнай спадчыны беларусаў. Мы маем справу з помнікам архітэктуры барока дзяржаўнага значэньня. Незаконна атрымаўшы яго, праваслаўная царква пакуль не прадставіла ў Дзяржаўную інспэкцыю па ахове гісторыка-культурнай спадчыны падпісаных ахоўных абавязацельстваў. Нягледзячы на прадпісаньне інспэкцыі «аб тэрміновым прыпыненьні рамонтных работ на помніку», якія вядуцца бацюшкам па ўласнай ініцыятыве без наўкова распрацаванага праекту рэстаўрацыі, будынак касьцёлу «пацікху» прыстасоўваецца да культавых патрэбаў праваслаўнай канфэсіі: зьнікаюць дошкі з лацінскімі надпісамі, на вежах устаноўленыя крыжы адвольных памераў... Зробленыя прыбудовы бацюшка не зьбіраецца зьліквідоўваць, хоць яны відавочна не стасуюцца з архітэктурай барока і моцна парушаюць зьнешні выгляд. Дзяржаўная інспэкцыя зьвярнулася ў Клецкую пракуратуру, але там чамусьці марудзяць з адказам.

Тым часам каталікі, не знаходзячы паразуменьня з боку ўладаў, зьбіраюцца зьвярнуцца ў міжнародныя арганізацыі.

Алесь ДАШЧЫНСКІ

Пракуратура нарэшце перамагла

Днямі пленум Вышэйшага гаспадарчага суда спагнаў зь фірмы «Акма» грошы за разбураную ў цэнтры Горадні камянічку.

Абласная пракуратура дамагалася гэтага цэлы год. Справа вырашылася толькі тады, калі свой пратэст заявіў ужо намесьнік генэральнага пракурора. Цікава, што абласная пракуратура змагалася за інтарэсы Ленінскага ЖРЭУ Горадні, якое, аднак, маладушна адмовілася падтрымаць пракуратуру. Толькі напярэдадні пленума Вышэйшага гаспадарчага суда ў ЖРЭУ раптам апамяталіся і — аўтаматычна атрымалі на свой рахунак 6 млн. 211 тыс. рублёў за разбураны будынак.

Як выявілася, агулам гістарычны цэнтар горада зьяўляецца помнікам архітэктуры, а вось асобная камяніца — не, апроч, канечне, самых каштоўных. У сувязі з такой недасканаласьцю Закона аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў Вярхоўны Савет перададзеная прапанова ўнесьці ў гэты закон адпаведныя зьмены.

С.А.

Вайна бульдозэраў і рыдлёвак

Кобрыньскі гарвыканкам распачаў змаганьне зь мясцовымі жыхарамі, якія самавольна раскапалі пад бульбу ледзь ня ўсе вольныя ўчасткі ў горадзе і нават за ягонымі межамі.

Улады абяцаюць пусьціць у ход усе прадугледжаныя законам сродкі: адміністрацыйныя штрафы, прывядзеньне зямельных участкаў у першапачатковы стан за кошт парушальнікаў і нават выпраўленчыя работы ад 6 месяцаў да аднаго года. Пакуль, аднак, жыхары ня надта сьпяшаюцца засыпаць ды заараўноўваць свае «захопленыя» грады.

Мірон ГАМОН

Падвойныя дывідэнды

Даволі арыгінальную форму разьліку прапанаваў сваім кліентам бровар у мястэчку Сноў Нясьвіскага раёну.

Людзі, якія ўвосень здалі на гэтае прадпрыемства бульбу, доўгі час не маглі атрымаць за яе грошы, бо бровар іх папросту ня меў. І тады кіраўніцтва разьлічылася звычайнаю белай гарэлкаю і іншымі моцнымі напоямі па крамных цэнах.

Атрымаўшы па некалькі скрыняў гэтага тавару, людзі не прагадалі, а наадварот выйгралі: за адзін тыдзень падняліся кошты і на гарэлку, і на шкляную тару.

Сымон МАКАШ

У купалаўскім унівэрсытэце адшукалі «інфэкцыю»

Пасьля даносу на імя прэзыдэнта Гарадзенскі ўнівэрсытэт імя Янкі Купалы — ажно цэлыя два месяцы! — правярала камісія.

Апроч гэтага, камісія зафіксавала яшчэ адзін своеасаблівы рэкорд. Ейныя члены гэтак імкнуліся выслужыцца, што не прызналі ніводнага станоўчага моманту ў дзейнасьці рэктарату. Кадравыя зьмены і стварэньне новых факультэтаў — усё названа неабгрунтаваным. Па сутнасьці, праверка зьвялася да наступнай высновы: «Создание нового типа учебного заведения — национального университета — противоречит "Примерному положению о высшем учебном заведении"». Прычым, зазначу, спалучэньне *Нацыянальны ўнівэрсытэт* у дакументах камісіі ўвесь час бярэцца ў двукосьсі або ўвогуле пагардліва суправаджаецца словамі «так называемый».

Тымчасам, навуковая рада ўнівэрсытэта тайным галасаваньнем выказала давер рэктару прафэсару Ківачу, які пасьлядоўна ажыцьцяўляе беларусізацыю навучаньня. 31 чалавек прагаласаваў «за» і толькі 2 — «супраць».

У склад камісіі з 6-ці асобаў уваходзілі пераважна супрацоўнікі сельскагаспадарчага і мэдычнага інстытутаў Горадні. Цікава, што адзін зь іх нават загадвае катэдрай інфэкцыйных хваробаў. Прозьвішчы іхныя мы называць ня станем — зашмат было б гонару. Натуральна, камісія са скуры вылузвалася, каб пахіснуць крэсла пад прафэсарам Ківачам. Калі цяпер прэзыдэнт спакусіцца і пакарае рэктара за беларусізацыю, тым самым ён працягне «слаўныя» традыцыі 30-х гадоў, калі бальшавікі па «кампэтэнтных» парадах вынішчалі гэтак званую нацдэмаўшчыну. Цьвяроза падумаўшы, дык дзе ж як не на Беларусі быць Беларускаму нацыянальнаму ўнівэрсытэту? Не ў Амэрыцы ж яго ствараць. Дзіўна, што сёньня яшчэ трэба гэта некаму даводзіць.

В.ПЯТРОВІЧ

У А.Пушкіна забіраюць галерэю

Як стала вядома карэспандэнту СВАБОДЫ, першы зьезд беларускіх нацыяналістаў у Віцебску ня скончыўся для ягоных удзельнікаў толькі арыштамі ды штрафамі.

Амаль адразу пасьля таго, як віцебскага мастака Алеся Пушкіна забралі ў пастарунак ды пасадзілі на 15 сутак, мясцовая эканамічная асацыяцыя АСК заявіла да яго прэтэнзію. У заяве камэрцыйная фірма паведамляе аб аднабаковым скасаваньні з 8 сьнежня дамовы на арэнду памяшканьня, якое займала галерэя «У Пушкіна». Аднак мастак аб гэтым пакуль ня ведае. Ён выйдзе на волю толькі 12 сьнежня ў 15.30.

Яўген АЛАДКА

Нунцый знаёміцца зь Віцебскам

4 сьнежня горад на Дзьвіне наведаў папскі нунцый на Беларусі А.Маркета. Ён мае намер аб'ехаць усе абласныя цэнтры, каб пазнаёміцца з сытуацыяй на мейсцах.

У віцебскім касьцёле сьв. Барбары адбылася ўрачыстая імша. Яго Эксэленцыя сустрэўся таксама з прадстаўнікамі грэка-каталіцкіх парафіяў Полацка і Віцебска.

Ігар ЦІШКІН

Кобрыньцы, бойцеся невідзімак!

Ананімнае апытаньне вучняў старэйшых клясаў адной са школаў Кобрыня дало нечаканыя вынікі.

На пытаньне: «Што б вы зрабілі, калі б сталі «невідзімкам»?» — адказы разьмеркаваліся так: кралі і рабавалі — 17%, забілі некаторых людзей — 19%, падарожнічалі — 19%, і толькі сем працэнтаў апытаных выказалі жаданьне зрабіць у горадзе жыцьцё лепшым і цікавейшым.

К.В.

Гарбачоўскі фонд зацікавіўся думкай гарадзенцаў

У Горадні пабываў дырэктар маскоўскага Цэнтру эўрапейскіх геапалітычных дасьледаваньняў У.Коласаў са сваім калегам А.Крындачам.

Яны выконвалі замову Фонду Міхаіла Гарбачова, былога прэзыдэнта СССР. У 3-я ўгодкі скасаваньня Савецкага Саюзу яны правялі тэлефоннае апытаньне жыхароў Горадні, спрабуючы высьветліць, што думаюць гарадзенцы пра зьнікненьне СССР. Відавочна, Міхаіла Гарбачова зацікавіла меркаваньне жыхароў горада, непадалёк якога ў Белавежскай пушчы Савецкі Саюз быў скасаваны.

С.МАКС

Сябры Фронту наведалі Воранава

У мінулыя выхадныя прадстаўнікі Беларускага Народнага Фронту былі ў Воранаўскім раёне.

Дэпутаты Вярхоўнага Савету Б.Гюнтэр, С.Палкоў, Ю.Беленькі, а таксама сябры Управы БНФ С.Гусак, Д.Мікульская, В.Івашкевіч і П.Шашкель, падзяліўшыся на дзьве групы, наведалі восем вёсак і мястэчкі Радунь і Воранава.

Пасьля гэтых сустрэч колькасьць сяброў воранаўскай філіі БНФ павялічылася на 60 чалавек. У наступную суботу і нядзелю сябры фронту сустрэнуцца з жыхарамі Лідзкага раёну.

В.В.

Адным махам праз мяжу

У польскім горадзе Белая-Падляская кіраўнікі мытных камітэтаў Беларусі і Польшчы, а таксама прадстаўнікі органаў улады двух дзяржаваў дамовіліся аб адкрыцьці ў гэтым годзе новага пагранпераходу на беларуска-польскай мяжы «Дамачава—Славатычы».

Першыя аўтатурысты праедуць праз новы пераход у другой палове сьнежня. Цікава, што сумесны памежны і мытны кантроль плянуецца ажыцьцяўляць толькі на польскім баку.

СІМ

Спаткаемся на Траецкім

9 сьнежня а 17-ай гадзіне ў Літаратурным музэі Максіма Багдановіча ў Менску адбудзецца адкрыцьцё рэтраспэктыўнай выставы жывапісу, графікі, скульптуры «Быць можа, я ня скончу жыць...».

Выстава прымеркаваная да дня нараджэньня М.Багдановіча.

М.З.

Сёньня

Сяргей ДУБАВЕЦ

Футравая шапка

У нас тыя, хто бываў у Прыбалтыцы, часта кажуць: ну, там вышэйшая культура! Але што гэта такое, культура, і чаму гэтага няма ў нас?

Расейцы спрадвеку думаюць пра сваю краіну вельмі кантрасна, маўляў, ты і ўбогая, ты і вялікая. Там кожны ўпэўнены, што жыве ў звышдзяржаве, дзе маса народу ледзь зводзіць канцы з канцамі. Прычым павальная нэндза ў грамадзкай сьвядомасьці расейцаў неадрыўная ад гіпэртрафаваных уяўленьняў пра веліч Расеі. Я — бедны, але мая краіна супэрвялікая, супэрбагатая і супэркультурная. Такія ўяўленьні склаліся пад уплывам ідэалёгіі абсалютызму ўлады. І склаліся традыцыйна.

Палякі глядзяць на сваю краіну больш рэалістычна — як на адну зь вялікіх краін Эўропы. Таму тут больш рэальная ўзаемасувязь уяўленьняў пра дабрабыт і культуру дзяржавы і дабрабыт і культуру кожнага канкрэтнага жыхара.

Яшчэ больш рэалістычна гэта выглядае ў летувісаў: маленькая краіна даводзіць уласную роўнасьць з разьвітымі краінамі праз выгляд сваіх «двароў».

Ва ўсіх гэтых прыкладах ёсьць пэўная адпаведнасьць годнасьці дзяржавы і годнасьці чалавека (расейская поўная неадпаведнасьць — гэта таксама адпаведнасьць — у крайнасьцях).

Славутая балтыйская культура відаць з добрага сэрвісу, эстэтыкі вуліц, чысьціні клязэтаў і спакойнага тону размоваў у грамадзкіх мейсцах. Чалавека ў футравай шапцы на вуліцах Вільні ці Варшавы відаць за вярсту — ён кантрастуе з астатнімі, як чабан у партэры опэрнай залі. Футравая шапка як бы папярэджвае, што ў гэтага чалавека могуць быць толькі самыя простыя жаданьні і памкненьні.

Беларусь здаўна сьпіхнутая на расейскі тып уяўленьняў. Але ў нас ён разбалянсаваны, аднабокі і пасьля СССР немагчымы. Мы ня маем супэрдзяржавы, супэрвелічы і супэркультуры, і таму ад прыкладу ўсходніх братоў нам застаецца толькі павальная нэндза і ўбоства нашых людзей, вуліц, сэрвісу і г.д.

Уяўленьня пра Беларусь як пра салідную або нармальную эўрапейскую краіну ў нас няма таксама.

Можна было б думаць, што славутая культура жыцьця зьявіцца ў нас разам з клясаю забясьпечаных людзей, якім будзе брыдка езьдзіць у сьмярдзючых вагонах і слухаць мацюкі праваднікоў. Але эканоміка — гэта толькі сродак. Першае багацьце набывае ў нас вычварныя формы, і становіцца зразумела, што для культуры адной толькі эканомікі недастаткова.

Але што патрэбна яшчэ? Думаючы пра гэта на вакзалах нашых заходніх і паўночных суседзяў, я зразумеў, што ані паляк, ані літовец нават не дапускае думкі, што ягоная краіна — краіна трэцяга гатунку, адсталая, горшая за Францыю ці Аргентыну. Менавіта недапушчэньне такой думкі — гэта і ёсьць нацыянальная годнасьць. Разам зь ёю культура зносінаў, эстэтыка вуліц і чысьціня клязэтаў становяцца клопатам кожнага чалавека.

Для невялікай і небагатай краіны менавіта нацыянальная годнасьць жыхароў, а не апека вялікага суседа ці набітая кішэня махляра складае яе першапачатковы капітал.

Буйнацечная шызафрэнія

У другой палове лістапада газэта *Во славу Родины* надрукавала ўспаміны нейкага Міхаіла Токарава, генэрал-маёра юстыцыі ў адстаўцы, пад назвай «Юс, юрыс, юстыцыя».

Асаблівую ўвагу прыцягваюць пасажы ваеннага юрыста пра ролю судовай псыхіятрыі ў сьцьвярджэньні справядлівасьці і пра лекцыі прафэсара Лунца з НДІ агульнай і судовай псыхіятрыі імя Сербскага. Прафэсар характарызуецца як чалавек вопытны, які разумеў неабходнасьць псыхіятрыі для будучых юрыстаў і нястомна далучаў іх да яе. Калі прафэсар Лунц, лекцыямі якога захапляецца Токараў, і ёсьць той самы сусьветна вядомы загадчык чацьвёртага аддзяленьня інстытута імя Сербскага, дык гэта сапраўды вельмі вопытны псыхіятар.

Праўда, прафэсара праславілі не ягоныя манаграфіі, а выдадзеная ў 1979 годзе кніга праваабаронцы Аляксандра Падрабінэка «Карная медыцына». (За гэтую працу аўтар — адзін з арганізатараў у студзені 1977 г. Рабочай камісіі па расьследаваньні псыхіятрыі ў палітычных мэтах у СССР — быў прыгавораны да 5 гадоў ссылкі). У кнізе, сярод мноства іншых фактаў, было прыведзенае і званьне прафэсара Лунца, якое шмат што тлумачыць, — палкоўнік КГБ. Вядомыя словы калегі і начальніка Лунца — дырэктара інстытута імя Сербскага акадэміка Марозава, які, паводле апублікаваных сьведчаньняў, аднойчы заявіў: «Нашто нам праводзіць палітычныя працэсы, калі ў нас ёсьць псыхіятрычныя бальніцы?»

Нічога дзіўнага, што пасьля курсу навукі ў такіх вопытных спэцыялістаў аўтар *Во славу Родины* заўзята выступае ў іхную абарону: «Ня веру шматгадовым чуткам, якія распаўсюджваліся так званымі дысідэнтамі, у тым ліку акадэмікам Сахаравым, быццам заключэньні псыхіятраў у мінулым выкарыстоўваліся ў мэтах расправы зь іншадумцамі і прызнаньня іх разумова непаўнацэннымі, псыхічна хворымі».

«Ня веру... так званым... быццам... чуткам», — ну проста па сыстэме Станіслаўскага рэжа генэрал. Не дзеля веры, а дзеля веданьня назаву толькі некалькі з мноства кніг, выдадзеных у 70—80-я гады ў Нью-Ёрку, Лёндане, Амстэрдаме: Сыдні Блёк «Дыягназ — іншадумства», ягоная ж — «Расейскія палітычныя бальніцы», зборнікі дакумантаў «Савецкія псыхатурмы», «Палітычная псыхіятрыя ў СССР»; Віктар Нікіпелаў напісаў кнігу «Институт дураков» пра інстытут імя Сербскага, Яўген Мікалаеў — «Предавшие Гиппократа», Юры Мальцаў — «Репортаж из сумасшедшего дома». Сьведчаньні ахвяраў псыхтурмаў, у тым ліку нашага земляка Міхаіла Кукабакі, рэгулярна друкавала *Хроника текущих событий*, часопісы *Посев*, *Континент*, перадавалі замежныя радыёстанцыі. Карная мэдыцына — толькі адна з формаў таталітарнага гвалту над чалавекам, але форма ці ня самая гнюсная. Людзей, якія ставілі пад сумнеў непагрэшнасьць рэжыму, пры Леніне—Сталіне камуністы папросту расстрэльвалі. У 60—80 гады расстрэльваць стала няёмка, і тады іншадумцаў сталі абвяшчаць вар'ятамі: маўляў, хіба разумны чалавек можа пратэставаць супраць сілы непамерна мацнейшай? Улюбёны дыягназ псыхатурэмшчыкаў — **вялацечная шызафрэнія**. Яго ставілі за пратэсты супроць акупацыі Чэхаславакіі і чытаньне Салжаніцына, за намер эміграваць і за абарону роднай мовы.

Ставілі дыягназ — і лячылі. Мярзотнасьць савецкай карнай псыхіятрыі можна параўнаць хіба з мэдычнымі экспэрымэнтамі над зьняволенымі канцлягераў. Арсэнал сродкаў ад «няправільных» думак уключаў аміназін, галяпэрыдол, магідэн-дэпо, сульфазін, трыфтазін, іншыя нэўралептыкі, якія падаўлялі волю і здольнасьць да супраціўленьня; пасьля інсулінавай комы чалавек фактычна ператвараўся ў труп. Апроч мэдыкамэнтозных сродкаў, шырока практыкаваліся электрашок, зьбіваньне, «фіксацыя», калі зьняволенага прывязвалі да ложка і пакідалі на некалькі сутак, «вільготная ўкрутка», калі шчыльна закручвалі ў мокрую прасьціну, і пасьля высыханьня яна сьціскала цела, выклікаючы нясьцерпны боль... У карнікаў ад мэдыцыны пад рукамі быў і шырокі спэктар рэжымных мераў: адмянялі прагулкі, забаранялі глядзець тэлевізар, чытаць, курыць, перапісвацца, пазбаўлялі права на спатканьні, на перадачы, пераводзілі ў «буйнае» аддзяленьне, не прадстаўлялі на выпіску.

Контуры псыхіятрычнага гулагу супадалі з картай імпэрыі: спэцпсыхбальніцы дзейнічалі ў Алма-Аце, Ашхабадзе, Благавешчанску, Днепрапятроўску, Казані, Ленінградзе, Менску, Арле, Смаленску, Сычоўцы, Чарняхоўску ды многіх іншых гарадах. У сыстэму карнай мэдыцыны ўваходзілі цэнтральная турэмная псыхіятрычная бальніца ў Рыбінску, псыхіятрычная зона для палітзьняволеных Мардоўскіх лягераў, псыхіятрычная калёнія турэмнага тыпу ў Чыстопалі, маскоўская бальніца імя Кашчанкі, і вядома ж, інстытут імя Сербскага. Паводле апытаньняў палітзьняволеных, у 70—80 гады ў адзін момант ў псыхтурмах знаходзілася ня менш за 1000 вязьняў сумленьня. Калі таемная подласьць стала яўнай і з пратэстамі выступілі ангельская ды француская асацыяцыі псыхіятраў, а міжнародная асацыяцыя заявіла аб намеры выкінуць са сваіх шэрагаў савецкіх псыхакарнікаў, тыя пасьпешліва рэціраваліся самі. Але на кангрэсах, куды яны пнуліся паводле распрацаваных КДБ плянаў «контрпрапаганды», ім не падавалі рукі, сусьветная псыхіятрыя разарвала навуковае супрацоўніцтва з нашчадкамі фашыстоўскіх экспэрымэнтатараў над «жывым матар'ялам».

Ня думаю, што згаданыя факты — невядомасьць для ваеннага юрыста М.Токарава. Ён нават прыводзіць цытату з адной публікацыі, прысьвечанай вядомаму праваабаронцу Пятру Грыгарэнку: «Ціха ляжыць у архіве НДІ агульнай і судовай псыхіятрыі імя Сербскага гісторыя хваробы былога пацыента генэрала Пятра Грыгарэнкі. Таленавіты военачальнік, які адразу пасьля XX зьезду партыі запатрабаваў суду над вінаватымі ў масавых рэпрэсіях, неапраўданых стратах у пачатку вайны, — хто ён? Раптам выявілася — душэўнахворы... Пацягнуліся гады прымусовага лячэньня, фактычна зьняволеньня ў спэцыяльным аддзяленьні інстытута». М.Токараў камэнтуе гэта наступным чынам: «Ня ведаю, ці быў Грыгарэнка невылечна душэўнахворым, але наўрад ці ён быў і нармальным, калі меркаваць паводле ягоных бязглуздых ідэяў і выказваньняў». «Бязглуздымі і ненармальнымі» М.Токараў лічыць патрабаваньні пакараць забойцаў і разабрацца ў прычынах паражэньняў, якія каштавалі мільёнаў людзкіх жыцьцяў. Прафэсар Лунц мог бы ганарыцца вучнем: той хоць і ў адстаўцы, хоць і ваенюрыст, а не мэдык, хоць з Грыгарэнкам не сустракаўся, дыягназ у артыкуле пастаўлены ня горш, чым у інстытуце імя Сербскага.

Аўтар *Во славу Родины*, праўда, сумняваецца, ці трэба было Пятра Грыгарэнку прымусова лячыць, бо лягічнаму мысьленьню не навучыш ніякімі лекамі. Сапраўды, у двух генэралаў зусім розныя спосабы мысьленьня. Нагадаю, што першапачаткова Грыгарэнку павінны былі судзіць у адкрытым працэсе па адной справе зь Ільлём Габаем і Мусой Джэмілёвым, якія адстойвалі правы крымскіх татараў. Але ўлады кінулі Грыгарэнку ў інстытут Сербскага — баяліся яго жалезнай лёгікі, ягонай ролі на судовым працэсе. (Падрабязна пра лёс П.Грыгарэнкі і ягоных турэмшчыкаў-псыхіятараў расказвалі сёлета газэта *Известия*, №№59, 60, 61; *Куранты*, 20.08.94)

Кідаецца ў вочы, як назаляльна аўтар публікацыі ў ваеннай газэце апэруе імёнамі знакамітых вучоных, адвакатаў, драматургаў, кампазытараў, паэтаў, сьпевакоў, узгадвае іхныя вершы, выказваньні пра юстыцыю — робіць усё, каб увесьці сваю прафэсію ў высокакультурны гуманістычны кантэкст. І пры гэтым абсалютна нічога не расказвае ўласна пра дзейнасьць ваенных пракурораў і трыбуналаў, судоў, вайсковых штрафных і турэмных установаў.

А шкада, бо М.Токараў, трэба меркаваць, чалавек дасьведчаны, пачынаў вяршыць правасудзьдзе яшчэ за сталінскіх часоў. Але чамусьці пра сваіх настаўнікаў-ваенюрыстаў і камуністычных дзеячоў тае пары забыўся, цытуе не крывавага Ульрыха, а выключна А.Ф.Коні. Ані словам не згадвае адстаўны генэрал карную практыку саміх органаў ваеннай юстыцыі, якія «на законнай падставе» выконвалі тую ж ролю, што і «тройкі» ды «двойкі». Большая частка асуджаных да расстрэлу праходзіла не праз звычайныя суды, а праз ваенныя трыбуналы. Якраз вайсковая «інтэлігенцыя», як любяць называць сябе ваенюрысты, вынесла большую частку сьмяротных прысудаў у СССР. Знакамітыя адкрытыя працэсы 30-х гадоў праводзілі ваенныя юрысты.

Правасудзьдзе ў пагонах у таталітарнай дзяржаве — гэта буйнацечная шызафрэнія, падвойны зьдзек з паняцьцяў права і справядлівасьці. Пра зьмены ў ваеннай юстыцыі сёньня выдатна ведаюць маці забітых, закатаваных у войску салдат, якія, на дружную думку ваенных сьледчых, «скончылі самагубствам». Можна спытаць сяброў Беларускага згуртаваньня вайскоўцаў, якія, як лічаць ваенныя юрысты, «дыскрэдытуюць афіцэрскае званьне». Ухваляюць ваенную юстыцыю хіба адны генэралы, якія выйшлі сухімі з вады, раскраўшы вайсковую маёмасьць.

Зрэшты, чакаць аб'ектыўнага погляду на ваенную юстыцыю ў мэмуарах ваеннага юрыста ў ваеннай газэце было б дзіўна. Сёньняшнія рэаліі сапраўды нагадваюць шызафрэнічную мрою: абаронцы катаў зьдзекуюцца з памяці бездапаможных ахвяраў, ухваляюць мярзотнікаў з гэбэшнай мэдыцыны ды знаходзяць выданьні, якія ахвотна гэта друкуюць.

Аляксандар ЛУКАШУК

Ліст у рэдакцыю

Няма нас і на італійскіх мапах

СВАБОДА ўжо аднойчы публікавала мапу з амэрыканскага часопіса, дзе Беларусь зусім не была пазначаная, а тое мейсца на мапе, якое адпавядае нашым землям, было далучанае да тэрыторыі з надпісам «Расея».

Але і на італійскіх мапах Беларусі не існуе. Трапіўся мне нядаўна на вочы часопіс *Il carabiniere* за ліпень 1993г., нешта накшталт нашай міліцэйскай газэты «На страже», толькі непараўнана вышэйшага ўзроўню. Дык вось, на стар. 88, прысьвечанай Летуве, ёсьць мапа. На ёй ясна пазначана, што на паўднёвым усходзе суседкаю Летувы зьяўляецца Расея. На стар. 91 у матар'яле, прысьвечаным Латвіі, таксама ёсьць мапа, але і тут яе паўднёвая мяжа — з Расеяй. Таксама ў адным падручніку для школы абрысы нашай дзяржавы, праўда, пазначаныя, але ніякі надпіс не паказвае, што гэта Беларусь.

Між тым у Беларусі існуе пасольства Рэспублікі Італіі, яно праводзіць досыць актыўную культурную дзейнасьць, якую толькі можна вітаць. Ёсьць і беларускі консулят у Італіі. Так што казаць пра «інфармацыйны вакуум» падстаў няма.

У свой час, кажуць, ангельская каралева загадала не пазначаць на ангельскіх мапах Балівію за нейкі там канфлікт. Дык чым жа правінілася Беларусь перад Італіяй?

Мікола БУСЕЛ, настаўнік
Сьветлагорскі раён,
вёска Дуброва

Сьвятыя айцы замятаюць сьляды?

Яшчэ раз пра гарэлачны бізнэс, а таксама іншыя падазроныя рэчы

Мы хацелі зарабіць на багатых, каб аддаць бедным, — такі быў галоўны сэнс апраўданьняў, выказаных карэспандэнту СВАБОДЫ прадстаўнікамі праваслаўнай царквы ў адказ на нашу публікацыю пра гарэлачны бізнэс, якім займалася створаная Беларускім Экзархатам камэрцыйная фірма.

Царкоўнае начальства вельмі нэгатыўна ацаніла апублікаваны намі матар'ял і спрабуе яго абвергнуць.

Нагадаем, у артыкуле «Опіюм для народа ў неабмежаванай колькасьці» (СВАБОДА, №40 ад 25 кастрычніка) паведамлялася, як мітрапаліт Філарэт, скарыстаўшы зь цесных сувязяў з тагачасным прэм'ерам Кебічам, атрымаў падатковыя ільготы на ўвоз і продаж заходняй гарэлкі. І на працягу 20-ці месяцаў заснаваная Экзархатам фірма «Дыяконія» зь вялікаю выгадаю гандлявала гарэлкаю Smirnoff ды Absolut. Моцныя напоі прывозілі зь Нямеччыны і прадавалі оптавымі партыямі, «накручваючы» зьверху 80—100%.

Кантракт зь нямецкаю фірмаю быў заключаны на 3 мільёны амэрыканскіх

Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РАСПАРАДЖЭННЕ

29 сентября 1994 г. № 206р

г. Мінск

В связи с тем, что под видом благотворительности, милосердия, социальной защиты населения, а также возрождения церковных и культурных памятников Беларуси центром социальной защиты "Диакония" проводились торгово-закупочные операции с алкогольными напитками, отменить распоряжение Совета Министров Республики Беларусь от 13 января 1994 г. № 26р.

Премьер-министр
Республики Беларусь

М.Чигирь

09

АПАРАТ КАБІНЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
АГУЛЬНЫ АДДЗЕЛ 2

даляраў. Замежная гарэлка цякла на Беларусь ракою. Пасьпелі завезьці тавару на 2 млн. даляраў і больш як на 1 млн. дойчэмарак. Але зьмянілася ўлада, і новы прэм'ер-міністар М.Чыгір 29 верасьня 1994 г. падпісаў распараджэньне аб адмене тых ільготаў, якія даў В.Кебіч.

Дарэчы, Кебіч ня меў права вызваляць якую б там ні было арганізацыю ад падаткаў, гэтыя пытаньні вырашаюцца выключна ў Вярхоўным Савеце шляхам галасаваньня. Мітрапаліт Філарэт, як народны дэпутат, павінен быў гэта ведаць. Няўжо ён сьвядома штурхаў Кебіча на парушэньне закону?

Прэзыдэнцкая служба кантролю, якая нядаўна завяршыла праверку камэрцыйнай дзейнасьці Беларускага Экзархату, прыйшла да высновы, што гарэлачны бізнэс рабіўся з парушэньнем заканадаўства. Але на момант публікацыі артыкула «Опіюм для народа...» нам не ўдалося атрымаць афіцыйных лічбаў, і таму мы абнародавалі папярэднія зьвесткі, націсаўшы, у прыватнасьці, што прэзыдэнцкія кантралёры патрабуюць, каб царкоўная фірма вярнула дзяржаве «амаль два мільёны незаконна атрыманых даляраў».

Царкоўныя бізнэсмэны абвінавацілі нас у недакладнасьці, маўляў, СВАБОДА надта завысіла лічбы. Што ж, цяпер мы маем дакладныя зьвесткі: 1.586.357 даляраў і 393.177 дойчэмарак — менавіта такі рахунак выставіла прэзыдэнцкая служба. Атрымліваецца, што мы практычна нічога не завысілі.

Акрамя таго, у даведцы кантрольнай службы паведамляецца: «З прычыны таго, што ў разьліках за гарэлку ўдзельнічалі юрыдычныя і фізычныя асобы іншых дзяржаваў, вызначыць сапраўдны прыбытак «Дыяконіі» ад рэалізацыі напояў не ўяўляецца магчымым, і працэнт на дабрачыннасьць прыблізны». Адзначаецца і такі факт: «Маскоўская фірма «Ніка» разьлічвалася валютаю за сьпіртовыя напоі не з цэнтрам «Дыяконія», а па ейным указаньні з прадстаўніком Беларускай праваслаўнай царквы ў ФРГ». Гэтым «прадстаўніком» зьяўляецца Фёдар Поўны, у рукі якога фактычна траплялі «гарэлачныя» грошы.

У размове з карэспандэнтам СВАБОДЫ айцец Фёдар сьцьвярджаў, што даходы з гарэлачнага бізнэсу ішлі выключна на дабрачыннасьць. Тымчасам, Ф.Поўны чамусьці ігнаруе патрабаваньне службы кантролю, якая хоча атрымаць ад яго дакументы, каб высьветліць, колькі ж канкрэтна грошай

было выдаткавана на дабрачынныя мэты. Узьнікае падазраньне, што сьвятыя айцы спрабуюць выйграць час, каб замесьці сьляды.

Але, каб выглядаць прыстойна ў вачах грамадзкасьці, яны арганізавалі ў «Советской Белоруссии» апраўдальны артыкул, зь якога вынікае, нібыта «газэта СВАБОДА ударила в звон, не заглянув в святцы». Артыкул у іх атрымаўся вялікі, але слабенькі. Было б лепш, калі б на той самай газэтнай плошчы яны зьмясьцілі поўную справаздачу: вось столькі мы зарабілі на гарэлцы і вось столькі патрацілі на дабрачыннасьць, прыходзьце — пацьвердзім дакумантамі.

Дарэчы, на Захадзе царкоўныя ды іншыя дабрачынныя арганізацыі менавіта так і робяць — складаюць справаздачу, дзе падлічана ўсё да апошняга даляра. Газэта СВАБОДА, напрыклад, штогод атрымлівае такія справаздачы ад вядомага беларускага сьвятара айца Надсона, які жыве ў Англіі і зьбірае дабрачынныя сродкі на патрэбы пацярпелых ад Чарнобыля. А чаму гэтага ня робяць менскія сьвятыя айцы? Чаму б царкве не паказаць добры прыклад іншым дабрачынным арганізацыям Беларусі? Аднак замест падрабязнай справаздачы, яны пішуць у *Советской Белоруссии*, нібыта 235 тысяч дойчэмарак (з «гарэлачных» прыбыткаў) пайшло «для закупки в Германии черепицы, окон, дверей и кухонного оборудования для Дома милосердия». Дзіўная лёгіка: яшчэ нават не закладзены падмурак гэтага Дома міласэрнасьці, а ўжо купляюць кухоннае абсталяваньне...

Ідэя будаўніцтва ў Менску Дома міласэрнасьці нарадзілася чатыры гады таму зь ініцыятывы айца Фёдара Поўнага. Яе падтрымаў мітрапаліт Філарэт. З таго часу айцец Фёдар пачаў актыўна зьбіраць па мяжою ахвяраваньні на Дом міласэрнасьці. Паводле нашых зьвестак, ён зьбіраў дойчэмаркі па ўсёй Усходняй Нямеччыне. Ахвяравалі грошы нават школьнікі. Да збору сродкаў падключыліся нямецкія дабрачынныя арганізацыі. Дзе ж падзеліся тыя дойчэмаркі і гуманітарная дапамога? Бо мы бачым, што «строительство Дома милосердия поставлено на грань срыва, сегодня уже нечем оплачивать труд строителей и стройматериалы», — так пішуць яны самі ў *Советской Белоруссии*. Дык дазвольце запытаць, айцец Фёдар, дзе ж падзеліся ахвяраваньні?

Зрэшты, пра гэта трэба запытацца і ў Паўла Поўнага (брат айца Фёдара). Ён, хоць і ня мае духоўнай адукацыі, але зьяўляецца важным чалавекам у Экзархаце — сакратар Эпархіі. Аднак галоўным чынам ён займаецца гуманітарнай дапамогаю, якую дасылае брат Фёдар. Праз іхныя рукі прайшлі, напрыклад, стаматалягічныя і рэнтгенкабінэты з расфармаванага ў Нямеччыне савецкага шпіталя, а таксама разнастайная тэхніка як ад савецкіх, так і ад нямецкіх вайскоўцаў. Дзе ўсё гэта падзелася?

Тое-сёе нам вядома. Напрыклад, каля 10-ці легкавых аўтамабіляў айцец Фёдар накіраваў мітрапаліту Смаленскаму Кірылу, які загадвае зьнешнімі сувязямі ў Маскоўскай Патрыярхіі. Тое-сёе рэалізаваў сам айцец Фёдар. Невядома, аднак, якую карысьць з гэтага мелі бедныя людзі.

Зразумейце нас: мы не супраць камэрцыі. Аднак мы супраць, калі бізнэс робіцца пад шыльдаю дабрачыннасьці, пад шыльдаю царквы. Яны кажуць, што хацелі зарабіць на багатых, каб аддаць бедным. Дык чаму ж

Можа здарыцца, што царква неўзабаве пачне зарабляць грошы на продажы пісталетаў Макарава

не аддалі бедным?..

А цяпер, як піша «Советская Белоруссия», «поговорим о моральной стороне вопроса» — ці ж гэта нармальна, што царква займаецца продажам гарэлкі? Царкоўныя бізнэсмэны заяўляюць: «Это вопрос церкви». Прабачце, але пяцёра функцыянэраў Экзархату ня могуць гаварыць за ўсю праваслаўную царкву. У нашай рэдакцыйнай пошце ёсьць у дзесяць разоў больш лістоў праваслаўных людзей, якія абураюцца, што царква гандлюе гарэлкаю. Яны лічаць гэта недапушчальным для царквы! Іх нават не цікавіць, колькі мільёнаў даляраў не заплаціла ў бюджэт царкоўная фірма. Іх абурае сам факт — гандаль гарэлкаю. Нас цікавіла, што думаюць наконт гэтага іншыя сьвятары. Напрыклад, архіяпіскап Магілёўскі і Мсьціслаўскі Максім лічыць, што гандаль гарэлкаю «наносіць глыбокі маральны ўрон праваслаўнай царкве». Такую ж думку выказалі яшчэ сямёра праваслаўных сьвятароў, якім мы задавалі гэтае пытаньне.

Наш аналіз дае падставы сьцьвярджаць, што кіраўніцтва праваслаўнай царквы паводзіць сябе супраць волі прыхаджанаў. У «мірскім» жыцьці у падобных выпадках патрабуюць адстаўкі кіраўнікоў...

Алесь ДАШЧЫНСКІ,
Пятро ПАНКРАТОВІЧ

Зроблена ў Югаславіі

Я ніколі ня быў у Югаславіі, а таму ня чуў тамтэйшых моваў, не каштаваў югаслаўскіх страваў, нават не трымаў у руках дынары. Увесь мой досьвед завочнага знаёмства з далёкай краінай — гэта купляныя ў студэнцкія (журфакаўскія) часы газэты «Политика» і «Борба», таксама некалькі прачытаных кніжак, пераважна нобэлеўскага ляўрэата Іва Андрыча і, нарэшце, адмысловая пляшка з-пад сэрбскага чарнаслівовага лікёру. А яшчэ ў мяне ёсьць чырвоная друкавальная машынка, з тых, што былі папулярныя ў нас напярэдадні нашэсьця кампутараў. Марка машынкі «Сараеўская», праўда, выраблена яна на заводзе ў Бугойне (здаецца, гэтая назва ня згадвалася ў ваенных зводках?..). Сёньня там — зацягнутая вайна, да якой я не магу быць абыякавым.

Цяжкая рука тэрарыста

Як вядома, першая сусьветная вайна пачалася са стрэлаў сэрбскага тэрарыста ў Сараеве. Сэрбы хацелі незалежнасьці. Расея, дзеля славянскай салідарнасьці, іх падтрымала. Авантура скончылася жахлівай вайной, зруйнаваньнем Эўропы і самой Расеі. Пэсымісты прадказваюць, што 3-я сусьветная вайна зноў можа ўспыхнуць у Сараеве. Тым больш, што Расеі карціць зноў праявіць недарэчную салідарнасьць, але ўжо не славянскую, а «праваслаўную». На баку сэрбаў сёньня ваюе шмат расейскіх наёмнікаў. Расея прагне адыгрываць у вырашэньні канфлікту ледзь не вядучую ролю. Усё мацней чуваць галасы ад фашыстаў ды камуністаў праявіць сапраўдную салідарнасьць з сэрбамі. Жырыноўскі нават паабяцаў, што падорыць сэрбам атамную бомбу, калі прыйдзе да ўлады. Але ж сёньня зусім не 1914 г., калі Расея выступіла супраць «тэўтонскай сілы». Цяпер рэальная пагроза сутыкнуцца з мусульманскім сьветам, што надзвычай небясьпечна. Але расейцам яшчэ сьняцца лаўры вызваліцеляў больш як стогадовай даўнасьці ў вайне з Турцыяй за Баўгарыю.

Югаслаўскі сцэнар забракавалі

Югаслаўскі варыянт разьвіцьця падзеяў для Беларусі, на маю думку, страціў сваю вастрыню пасьля 1991—1992гг. Тады савецкая армія, нацыянальна (афіцэрства) пераважна расейская, магла ўзбунтавацца супраць беларускай незалежнасьці. Крыві было б менш толькі таму, што беларусы паталягічна абыякавыя да свабоды.

Па велічыні югаслаўскае войска ў Эўропе можна было параўнаць хіба што з Бундэсвэрам. Як на мірны час, паўмільёна добра вышколеных жаўнераў — гэта аж занадта. Як і ў СССР, у Югаславіі афіцэрства было прывілеяванай, а таму і ганарыста-амбітнай кастай. Армія мела пераважна сэрбскі характар — так як савецкая — расейскі: мова, нацыянальны дух, вайсковыя традыцыі...

Ня дзіва, што добра падрыхтаванае югаслаўскае войска распачало вайну бронетэхнікай і авіяцыяй супраць амаль бяззбройных спачатку Харватыі, а потым Босьніі, якія абвясьцілі незалежнасьць. Вайну спачатку актыўна падтрымлівалі зь Белграда, які, як і Масква, быў адчасова сталіцаю Сэрбіі і ўсёй югаслаўскай фэдэрацыі. Потым, калі праз эканамічныя санкцыі ААН у Сэрбіі пачалася гіпэрінфляцыя, гэта стала невыгодна. А з другога боку, ініцыятыву цалкам пераняло кіраўніцтва нікім не прызнаных самазваных сэрбскіх дзяржаваў у Харватыі і Босьніі.

У нас зь югаслаўскім варыянтам не атрымалася дзякуючы таму, што Расея, са зьнікненьнем СССР, сама дамагалася незалежнасьці. Інтарэсы Масквы, Кіева і Менска шчасьліва супалі. Інакш югаслаўскі сцэнар мог бы разыграцца і ў нас. Між тым, Савецкая армія, якая захавала нэўтралітэт на ўсіх новых краінах, з аднога боку, пацьвердзіла сваё станоўчае рэнамэ, а з другога — давяла, што войска само ня лезе на палітычную арэну і толькі падпарадкоўваецца моцным палітыкам. А палітыкі ў 1991 г. хацелі міру, а не вайны. Белавежская дамова ня стала і не магла стаць траістым пактам 30-х гадоў, які запачаткаваў пазьней сусьветную вайну.

Найлепшы сябра сэрбаў — Іван Чыгрынаў

Мяне непрыемна зьдзіўляюць агрэсыўныя заявкі, якія час ад часу выдае Менскі камітэт салідарнасьці з сэрбамі, які ўзначальвае беларускі савецкі пісьменьнік Іван Чыгрынаў. Надакучыла гаварыць пра руку Масквы, але даводзіцца. Таварыш пісьменьнік перакананы, што беларусы павінны кінуць усе справы і дапамагаць пакрыўджаным сэрбам, бо супраць іх «апалчыўся» ўвесь цывілізаваны сьвет. А чаму так здарылася? Няўжо Чыгрынаў не здагадваецца? ААН жа заўсёды падтрымлівае безабаронных. Канечне, шкада і сэрбаў. Аднак менавіта яны нясуць адказнасьць за разьвязаную імі крывавую вайну, а Чыгрынаў спрабуе зрабіць зь іх бязьвінных ахвяраў. Атрымліваецца, як у часы СССР, калі беларускі прадстаўнік у ААН мусіў як той папуга паўтараць усё за сваім маскоўскім шэфам, не задумваючыся над сэнсам. А Чыгрынаў і цяпер паўтарае.

Што за нацыя — мусульмане?

Маскоўска-белградзкія сымпатыі зразумелыя. Браты-славяне, прычым аднолькава праваслаўныя. Харватаў расейцам ды таварышу Чыгрынаву не шкада. Іх можна забіваць. Мусульманаў тым больш. Харваты — таксама хрысьціяне, але «кепскія», бо — каталікі. А мусульмане дык і наагул людзі другога гатунку. Дарэчы, што ж гэта за нацыя такая? Калі яны басьнякі, дык так іх і трэба называць. Ці, можа, гэта тыя самыя сэрбы, якія некалі перавярнуліся на іслам?

Расейцы, якія так любяць гаварыць пра славянскую салідарнасьць, між тым, заўсёды дзялілі ўсіх славянаў на два гатункі. Добрыя — гэта тыя, якія лёгка асыміляюцца або хаця б удзячныя расейцам за сваё вызваленьне, як, напрыклад, баўгары. Кепскія славяне — тыя, якія заўсёды супраціўляліся расейцам або папросту маюць іншую веру, — палякі, чэхі, харваты.

Сваю нецалерантную пазыцыю расейцы навязваюць нам, беларусам, а часам увогуле выступаюць ад нашага імя. Яскравы прыклад — славянасабораўцы, якія то пікетуюць амэрыканскую амбасаду ў Менску пасьля бамбардаваньня сэрбскіх пазыцыяў, то сымбалічна спальваюць, як было нядаўна ў Віцебску, уніяцкага пакутніка Язафата Кунцэвіча. Апошні выпадак — па-расейску зухавая гульня з агнём. Па-першае, памяць аб сьвятым Язафаце шануецца беларускімі каталікамі афіцыйна, а Віцебск — адзін з буйных асяродкаў каталіцтва. Такім чынам гэтыя людзі абражаюць пачуцьці нашых каталікоў. Па-другое, яны сваім зьдзекам дасягаюць якраз супрацьлеглага задуманаму эфэкту — абуджаюць памяць пра грэка-каталіцкую царкву, якую Расея старанна нішчыла на працягу 150 гадоў.

Славянасабораўцы не разумеюць простай ісьціны, што мы, беларусы, — не аднолькавыя зь імі, расейцамі. Мы толькі нечым падобныя. Што датычыць ходкай хлусьні пра тое, што мы — два праваслаўных народы, дык яна відавочная ўсім. Так, сапраўды, апроч вялікай колькасьці каталікоў, пратэстантаў і зусім нявернікаў, у нас нямала праваслаўных. Але ж на нас пазначыліся ня толькі 200 гадоў расейскай акупацыі, але і амаль 250 гадоў існаваньня беларускай грэка-каталіцкай царквы. Таму нярэдка мы фармальна праваслаўныя, але мэнтальнасьць у нас уніяцкая, і «православное единство» для нашай сьвядомасьці — пусты гук.

Праваслаўны фашызм

На нядаўнім зьезьдзе расейскіх нацыяналістаў выступіла сэрбская (натуральна — праваслаўная) манашка. У дэлегатаў выклікалі авацыю ейныя словы: «Расейцы! Вы корміце жыдоў, каб жыды жэрлі лепш за вас!» У Белградзе адзін праваслаўны сьвятар пайшоў ваяваць супраць харватаў. Газэты абышоў здымак, дзе ён сфатаграфаваны ў расе з аўтаматам у руках і каля танка. Сэрбская праваслаўная царква настроеная ваяўніча нароўні з войскам. Праз гэта прэзыдэнт Мілошэвіч апынуўся ў складанай сытуацыі. Калі б ён, зважаючы на апошні НАТАўскі абстрэл басьнійскіх сэрбаў, выступіў сёньня ў іхную падтрымку, эканамічным санкцыям супраць Сэрбіі не было б відаць канца. Але ж калі Мілошэвіч асудзіць ваяўнічасьць Радавана Караджыча, дык яго пракляннуць праваслаўныя іерархі.

Расейскай праваслаўнай царкве яшчэ (дзякуй Богу!) далёка да сэрбскай, аднак і ў яе таксама хапае нецярпімасьці, якая часам мяжуе з агрэсыўнасьцю. Маскоўскія іерархі спакойна ўспрымаюць грэцкую або румынскую праваслаўную царкву, але яны не прыпускаюць і думкі, што самастойная царква можа існаваць на Украіне ці на Беларусі.

Рай для снайпэраў

Мяне вельмі ўразіў некалі рэпартаж з Сараева, калі яно яшчэ было ў аблозе. Горад знаходзіцца між гораў, адкуль яго ўвесь час абстрэльвалі сэрбы. Усё як на далоні. Асабліва шчыравалі сэрбскія снайпэры, страляючы нават у вокны дамоў. Бывалі выпадкі, калі забівалі хворага на шпітальным ложку, нявесту або жаніха на вясельнай цырымоніі. Або, напрыклад, уся сям'я сядае сьнедаць за стол — і раптам бацька падае застрэлены. Ва ўсім гэтым мне і бачыцца жахлівая сутнасьць югаслаўскай вайны. Імпэрскі гонар сэрбаў абражаны. Раней яны былі ў Югаславіі галоўнымі, а цяпер — аднолькавыя сярод іншых народаў.

Прыхільнікі сэрбаў у нас абгрунтоўваюць іхнае права на адарваньне ад Харватыі і Босьніі пэўных тэрыторыяў фактам распаду самой Югаславіі. Яны сьцьвярджаюць, што ў выпадку з СССР і Фэдэратыўнай Рэспублікай Югаславіяй нібыта адбыўся незаконны перадзел межаў, замацаваных Гэльсінскім пагадненьнем. Чаму ж тады, маўляў, і далей не дзяліць тэрыторыі? Я не знаёмы са старой югаслаўскай канстытуцыяй, але ў савецкай было запісана, што ўсе ўдзельнікі саюзу маюць права на выхад з СССР, што і было рэалізавана. Прычым рэспублікі, прынамсі члены ААН Беларусь і Украіна, увесь час былі намінальна незалежнымі дзяржавамі. Падобны працэс адбыўся і ў Югаславіі.

На маю думку, аднак, стварэньне побач з Сэрбіяй яшчэ некалькіх сэрбскіх дзяржаваў — нонсэнс. Нацыянальныя меншасьці існуюць у шмат якіх краінах, але гэта яшчэ не апраўдвае іхнага ваяўнічага сэпаратызму, пра безпэрспэктыўнасьць такога шляху сьведчыць прыклад самазванчай Прыднястроўскай рэспублікі. Такім жа парадкам маглі б патрабаваць сувэрэнасьці палякі Віленшчыны або Гарадзеншчыны, беларусы Беласточчыны і Смаленшчыны.

Нават у Маскве сёньня гучаць цьвярозыя галасы, што ў расейцаў з сэрбамі шмат агульнага, але гэта зусім не азначае, што палітычныя інтарэсы Сэрбіі і Расеі цалкам супадаюць. Беларусам тым больш ня варта ісьці ў фарватары замежнай палітыкі Крамля. Таму ані ня мае рацыі чыгрынаўскі камітэт. Нам трэба ставіцца да югаслаўскага канфлікту ў адпаведнасьці з палітыкай эўрапейскіх краінаў (да якіх мы і належым), а таксама з пазыцыяй ААН. А пашыраць сувязі пакуль варта было б з той жа Славеніяй, у якой цяпер, дзякуй Богу, усё спакойна і якая праз доўгі час была пабрацімкаю Беларусі, пра што ў нас, напэўна, забыліся...

А пакуль у Босьніі рай для снайпэраў. Хіба нешта зьмяняе той факт, што снайпэры праваслаўныя, а ахвяры — мусульмане? У нас на Беларусі заўсёды мірна суіснавалі каталікі, праваслаўныя, мусульмане... Шкада, што пісьменьнік Чыгрынаў ня ведае гэтага або ня хоча ведаць.

Сяргей СТАНКЕВІЧ

Атрад сэрбскай міліцыі

Славенія хоча сплаціць сваю частку даўгоў

Славенія імкнецца якнайхутчэй пазбыцца свайго югаслаўскага мінулага.

Гэтая краіна мае намер выплаціць 4,2 млрд. даляраў з пазыкаў, зробленых былой Югаславіяй, хоць да першай сплаты ёй выстаўлялі меншую суму. Не зважаючы на тое, што Славенія мае добры фінансавы стан і ня мусіць часта пазычаць грошы за мяжой, улады ў Любляне стараюцца чым хутчэй адмежавацца ад ахопленай вайною Югаславіі. Рэч у тым, што Славенія дагэтуль мае рэпутацыю краіны з высокім ступенем інвэстыцыйнай рызыкі: гаворачы пра яе, заўсёды падсьвядома маюць на ўвазе Югаславію. Славенскі ўрад імкнецца нармалізаваць дачыненьні краіны з замежнымі інвэстарамі, бо лічыць, што толькі тады Славенія будзе сапраўды незалежнай.

Паводле матар'ялаў замежнага друку падрыхтаваў С.МАКС

Аўторак 6 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00, 17.30, 18.10 (Віцебск), 18.35 (BBC) Навіны
8.10, 23.45 Дайджэст
8.20, 19.50 Пяць хвілін на жарты
8.30 Спраўны весьнік
8.45 «Рамэо і Юлія». Фрагмэнт балету на музыку Г.Берліёза
9.00 Тэлебачаньне — школе. Старажытныя беларускія гарады
9.25 «Паласа Сімарона»
10.40 «Чарапашкі ніндзя»
11.30 «АВС-клюб»
11.45 «Заўтра была вайна», м/ф
13.10 «Настальгічны дывэртысмэнт», ч. 5
14.10 «Не адлятай, зямлянін!», к/ф
14.45 «Нов і К»-топ-10
15.50 «Самотная, альбо Вершніка», д/ф
16.10 Тэлебачаньне — школе. А.Дудараў. «Вечар»
16.40 «Бімбат»
17.10 «Дарога да дому», муз.фільм
17.30 «Я заўсёды быў беларусам», нарыс
17.50 Тэлеклюб «Удача»
19.10 Эканамікст
19.20 Мост
19.55 «Маё каханьне, мой смутак»
20.30 Калыханка
21.00 Панарама
21.40 Пад купалам Сусьвету
21.50 «Добрыя намеры», с. 4
22.40 Хакей. «Цівалі» (Менск) — «Сокал» (Кіеў)
23.30 НІКа
23.55 «Маленькая паслуга», м/ф

Канал «Астанкіна»
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 17.50, 20.00, 23.00 Навіны
8.00 «Топа Джыджыа»
8.25, 18.25 «Дзікая Роза»
9.00 Ты помніш, таварыш...
9.30 Канцэрт народнай музыкі
14.00 Дзьверы ў малы бізнэс
14.15 Кроніка спраўнага жыцьця
14.25 Культура і бізнэс
14.35 Аўтасалён
15.00 Вясёлыяноткі
15.30 Чароўны сьвет, ці Сінэма
16.00 Джэм
16.20 «Элен і хлопцы»
16.50 Сьвет сёньня
17.00 Таямніцы Старой плошчы
17.30 Загадка СБ
17.40, 20.30 Надвор'е
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Ж.Кусто
18.00 Гадзіна пік
18.55 Тэма
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Зь першых рук
20.50 Песьня-94
21.35 «Па Таганцы ходзяць танкі», м/ф
23.10 Канал ілюзій
23.50 Прэс-экспрэс

Канал «Расея»
6.30 Формула-730
7.00, 11.00, 13.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны АВС
8.25 Вайсковы кур'ер
8.40 Тэлегазэта
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
13.45 Выратаваньне 911
15.10 Музычная мазаіка
15.20 «Жарабец-хітрун», с. 4
15.50 Там-там-навіны
16.05 Сьвята штодня
16.15 Здарова жывеш
16.30 На шахматнай алімпіядзе
17.00 Бясшумныя лідары
17.30 Кіно ў сьнежні
17.40 Парадак дня
18.05 L-клюб
19.25 Падрабязнасьці
19.35 «Бадзяга ў Бэвэрлі Хілз», м/ф (ЗША)
21.20 Фільм-прэм'ер
21.40 ЭКП
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Шахматная ліхаманка
22.50 Футбол. 1/4 кубка УЕФА, «Ювэнтус» (Турын) — «Адміра-Вакер» (Вена)
0.35 Зоркі гавораць

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 «Вожык, сабака і хлопчык Ніка», мульт.
12.25 «Нямецкая хваля»
13.00 Хуткая дапамога
13.30, 14.25, 17.50, 18.30, 19.25, 21.30 Музычны момант
13.35, 22.10 «Глушак», м/ф
14.05 Мультфільмы
14.50 «Нацыбе спадзяюся», м/ф
16.15 Чароўная лінія
16.30 А.Фрэйндліх. Выбранае
17.25 Паласатая музыка
17.40 Студыя «Уявi»
17.55 Па ўсёй Расеі
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.30 Пецярбурскі ангажамэнт
20.15 «Золата «Зеніта», д/ф
20.35 Кансэрватар
21.10 Тэлекрама
21.20 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.40 «Віновая дама», м/ф

НТВ
17.00 Мультфільмы
17.25 «Загадкі Бібліі»
18.00 і 22.00 Сёньня
18.35 «Тэнісная шоў»
19.30 Маст. фільм «Войцэк» (Нямеччына)
21.35 «Дэзл», 2-я сэрыя
22.35 Часінка
23.05 Кароткамэтражныя мастацкія фільмы
23.40 Мультфільмы для дарослых

8 канал
18.00 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
18.30 Навіны
18.55 «Марэна Кляра»
19.45 Рэпартаж
19.55 Шанец-прыз
20.05 Нямецкая хваля
20.40 «Шанцы»
21.30 Студыя «БМ»: «Фэн-клюб»
22.05 Маст. фільм «Я ўпоўным парадку»

Серада 7 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00, 17.00, 18.10 (Гомель), 18.35 (BBC) Навіны
8.10 Эканамікст
8.20, 23.05 Дайджэст
8.30, 19.35 «Маё каханьне, мой смутак»
9.00 Тэлебачаньне — школе. А.Дудараў. «Вечар»
9.30, 22.40 Пяць хвілін на жарты
9.35 «Добрыя намеры», с. 4
10.30 «Дыназаўрыкі»
11.00 Мультклюб
11.30 «Плянэта людзей», ч. 1
12.05 «Распарадчык балю», м/ф (Польшча)
13.50 «Прасоку вядуць Калабкі»
14.10 Відзьма-нявідзьма
15.15 А.Брукнэр. Сымфонія №9
16.35 «Бімбат»
17.10 «Між часамі», т/ф
17.20 «Лясному рэху праўду раскажу...» Паэзія А.Куляшова
19.10 «Карамболь»
19.40 Кола дзён
20.30 Калыханка
21.00 Панарама
21.40 Пад купалам Сусьвету
21.50 «Добрыя намеры», с. 5
22.50 НІКа
23.15 «Сірано дэ Бэржэрак», ч. 1

Канал «Астанкіна»
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 17.50, 20.00, 22.20 Навіны
8.00 «Топа Джыджыа»
8.25, 18.25 «Дзікая Роза»
9.00 Клюб падарожнікаў
14.00 Вытворчасьць: буйны плян
14.15 Кроніка спраўнага жыцьця
14.25 Грошы і шчасьце
14.35 Біржа працы
15.00 Пагляддзі, паслухай...
15.20 «Лятучы дом»
16.00 Тын-тонік
16.20 «Элен і хлопцы»
16.50 Сьвет сёньня
17.00 Кампанія «Мір»
17.40, 20.30 Надвор'е
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Е.Плятон
18.00 Гадзіна пік
18.55 «Я цябе пасьвячаю ў каханьне...» М.Карачанцаў
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Весьнікі
21.20 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Пары Сэн-Жэрмэн» (Францыя) — «Спартак» (Масква)
23.20 Прэс-экспрэс
23.30 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Агляд матчаў

Канал «Расея»
6.30 Формула-730
7.00, 11.00, 13.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца...
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны АВС
8.25 Тэатральны разьезд
9.10 Ранішні канцэрт
9.25 «Лекцыі Арменіі»
10.10 Мэмуары
10.35 Тэлегазэта
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
13.45 «Бацькоўскі дзень», «Безнадзейная справа», к/ф
15.10 Музычная мазаіка
15.20 Студыя «Рост»
15.50 Там-там-навіны
16.05 Сьвята штодня
16.15 Звычайная рэч
16.30 На шахматнай алімпіядзе
17.00 Панове-таварышы
17.15 Кліп-антракт
17.20 Гаспадар
17.50 Зоркі Амэрыкі
18.25 Вуснамі дзіцяці
19.25 Падрабязнасьці
19.35 «Санта-Барбара»
20.30 Сам сабе рэжысэр
21.00 Пяць хвілін пра нашае жыцьцё
21.10 Сем нотаў у цішыні
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Шахматная ліхаманка
22.50 ЭКП
23.00 Творчасьць шчасьлівых сноў
23.30 Зоркі гавораць

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 17.50, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 Чароўная лінія
12.25 «Нямецкая хваля»
13.00 Хуткая дапамога
13.30, 14.25, 17.50, 19.25 Музычны момант
13.35, 22.10 «Глушак», м/ф
14.05 Мультфільмы
14.45 «Бег па сонечным боку», м/ф
16.15 Эўрапейскі калейдаскоп
16.40 «Жывыя струны», муз. фільм
17.15 Дзецям пра зьвярaнят
17.55 Пстрычны альманах
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.30 Юбілей А.Фрэйндліх
20.00 «Добры настрой», канцэрт
20.35 Блеф-клюб
21.10 Тэлекрама
21.20 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.40 «Ціхая дама»

НТВ
17.00 Мультфільмы
17.20 «Загадкі Бібліі»
18.00 і 22.00 Сёньня
18.35 Аўтарская праграма Ю.Роста
19.20 Маст. фільм «Позьняе шоу» (ЗША)
21.35 «Дэзл», 3-я сэрыя
22.35 Часінка
23.05 Кавярня «Абломаў»

8 канал
18.00 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
18.30 Навіны
19.00 «Марэна Кляра»
19.50 «Гарадзкі гадзіньнік», «Навіны»
20.05 Нямецкая хваля
20.40 «Шанцы»
21.30 Студыя «БМ»: «ПраРок»
21.50 Маст. фільм «Шлюбнае жыцьцё», 1-я сэрыя

Чацьвер 8 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00, 17.00 (Гродня), 18.35 (BBC) Навіны
8.10, 21.40 Пяць хвілін на жарты
8.15, 23.30 Дайджэст
8.25 «Маё каханьне, мой смутак»
8.55 Аўта-парк
9.15 «Добрыя намеры», с. 5
10.05 «Гэта зусім не пра гэта», мульт.
10.10 «Карамболь»
10.40 «Дзівосны манэж», «Пекар і гультай», мульт.
10.55 «Таямніца Сьнежнай каралевы», м/ф
13.10 Тэлевізійны Дом кіно
13.50 «Песьню бярыце з сабою», ч. 1
14.40 «Вясельле старэйшага брата», м/ф
15.50 «Роздум ля палітры», д/ф
16.10 Тэлебачаньне — школе. Беларуская літаратура. Пуцявінамі Андрэя Лабановіча
16.40 «Бімбат»
17.10 «Абуза», к/ф
17.40 З крыніц чысьціні мінулага
19.10 Вытокі. Лекцыя беларускай мовы
19.25 «Адраджэньне беларускай капэлы», ч. 3
20.00 «Крок»: «Правіцыя, альбо Тое-сёе пра каапэрацыю»
20.35 Калыханка
21.00 Панарама
21.45 Пад купалам Сусьвету
22.00 «Добрыя намеры», с. 6
22.50 Крымінальная хроніка
23.15 НІКа
23.40 «Сірано дэ Бэржэрак», ч. 2

Канал «Астанкіна»
5.30, Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50 Навіны
8.00 «Топа Джыджыа»
8.25, 18.25 «Дзікая Роза»
9.00 У сьвеце жывёл (з сурдаперакладам)
9.40 «Вялікі Ух», мульт.
14.00 Расея на сусьветным рынку
14.15 Кроніка спраўнага жыцьця
14.25 Гульня па правілах
14.40 Мой маленькі бізнэс
15.00 Мультаполія
15.30 На балі ў Папялушкі
16.00 Кампутар-хол
16.20 «Элен і хлопцы»
16.50 Сьвет сёньня
17.00 ...Да 16 і старэйшым
17.30 Чалавек і закон
17.40, 20.30 Надвор'е
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Франц Ёзаф
18.00 Гадзіна пік
18.50 Баскетбол. ЦСКА — «Скаваліні» (Італія)
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Масква—Крэмль
21.00 Лято «Мільён»
21.30 «Не будзіце заснулага паліцыянта», м/ф (Францыя)
23.30 «Авацыя» прадстаўляе. У перапынку (23.50) — Прэс-экспрэс

Канал «Расея»
6.30 Формула-730
7.00, 11.00, 13.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца...
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі
8.25 Кліп-антракт
8.30 Паехалі
8.40 Тэлегазэта
8.45, 19.35 «Санта-Барбара»
10.25 Гандлёвы дом «Ле-Монці»
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
13.45 Выратаваньне 911
15.10 Музычная мазаіка
15.20 Студыя «Рост»
15.50 Там-там-навіны
16.05 Сьвята штодня
16.15 Штрыхі да партрэта
16.55 Жывём і кахаем
17.10 Будні
17.50 Ніхто не забыты
17.55 У сьвеце аўта-і мотаспорту
18.25 Свая гульня
19.25 Падрабязнасьці
20.30 Шостае пачуцьцё
21.00 Аншляг і К
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Альманах сучаснай фантастыкі
23.30 Зоркі гавораць

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 «Кошчын дом», мульт.
12.25 «Нямецкая хваля»
13.00 Хуткая дапамога
13.30, 14.40, 18.25, 19.25 Музычны момант
13.35, 22.10 «Глушак», м/ф
14.05 Лекцыя нямецкай мовы
14.20 «Каштоўная бандэроль», мульт.
14.45 Чароўная лінія
15.00 «Неправінцыйная правінцыя», т/ф
15.20 «Андрэй Рублёў», м/ф
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.30 «Закаханы манэкен», м/ф
21.00 Мультфільмы
21.10 Тэлекрама
21.20 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.40 «Тэлекампакт»
23.40 Баскетбол. «Спартак» (Санкт-Пецярбург) — «Лакаматыў» (Мінэральныя воды)

НТВ
17.00 Мультфільм
17.30 «Загадкі Бібліі»
18.00 і 22.00 Сёньня
18.35 Такое спартовае жыцьцё
19.10 Маст. фільм «У сьлепцы» (Італія)
21.35 «Дэзл», 4-я сэрыя
22.35 Часінка
23.10 Маст. фільм «Для кожнай карціны свая гісторыя» (Вялікабрытанія)

8 канал
18.00 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
18.30 Сустрэчы з Тынай Тэрнэр
19.05 «Марэна Кляра»
20.05 Рэпартаж
20.15 Да ведама
20.40 «Шанцы»
21.30 Студыя «БМ»: «Квадракола»
21.50 Маст. фільм «Шлюбнае жыцьцё», 2-я сэрыя

Пятніца 9 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00, 17.00, 18.10 (Магілёў), 18.35 (BBC)
8.10, 20.10 Пяць хвілін на жарты
8.15, 0.05 Дайджэст
8.25 «Па-даксьён», балет
9.00 Тэлебачаньне — школе. Беларуская літаратура. Пуцявінамі Андрэя Лабановіча
9.30 «Добрыя намеры», с. 2
10.20 «Казка пра старое рэха», мульт.
10.25, 16.40 «Бімбат»
10.45 «Зялёны фургон», м/ф
13.05 Плянэта людзей. Жывапіс Заходняй Эўропы, ч. 2
14.05 «Песьню бярыце з сабою», ч. 2
14.45 «Начныя прыгажуні», м/ф (Францыя)
16.10 «Адам і Марыля», «Іван Насовіч», д/ф
17.10 Рынак і мы
17.35 «Так гэта было...»
17.55 «Дамок для усіх», мульт.
18.25 Кантакт
19.10 Эканамікст
19.20 У нас дома
19.50 Працістаяньне
20.30 Калыханка
21.00 Панарама
21.40 Падарункі на добры настрой
21.55 Пад купалам Сусьвету
22.05 «Дурні паміраюць па пятніцах», м/ф
23.50 НІКа
0.15 «Я + Я»

Канал «Астанкіна»
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 17.50, 20.00, 22.50 Навіны
8.00 Сарока
8.20, 18.20 «Дзікая Роза»
9.00 Агарод круглы год
9.30 Эксьлібрыс
9.40 «Вайна сланоў і насарогаў», мульт.
14.00 Улада і рэформы
14.15 Наш прагноз
14.20 Кроніка спраўнага жыцьця
14.30 Шоў і бізнэс
15.00 У гасьцях у казкі
16.20 Рок-лекцыя
16.50 Сьвет сёньня
17.00 Чалавек і закон
17.40, 20.30 Надвор'е
17.45 «Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе». Г.Герынг
18.00 Бамонд
18.50 Поле цудаў
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.40 Чалавек тыдня
21.00 «Чорны квадрат», м/ф
23.15 Палітбюро
24.00 Прэс-экспрэс
0.10 Музагляд

Канал «Расея»
6.30 Формула-730
7.00, 11.00, 13.00, 15.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Патрабуюцца... патрабуюцца...
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны АВС
8.25, 20.55 Кліп-антракт
8.30 Зусім сакрэтна
9.20 Паехалі
9.30, 19.35 «Санта-Барбара»
10.15 Тэлегазэта
10.25 Гандлёвы дом «Ле-Монці»
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
13.45 «Тата», «Барвовая трава», к/ф
15.10 Музычная мазаіка
15.20 Там-там-навіны
15.35 Сьвята штодня
15.45 Новая лінія
16.25 На шахматнай алімпіядзе
17.00 Дысней штопятніцы
17.55 Ваша права
18.10 Кар'ера
19.25 Падрабязнасьці
20.30 Я — лідар
21.05 К-2: «Ню»
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Шахматная ліхаманка
22.50 «Звычайнае забойства», м/ф (Германія)
0.35 Зоркі гаворац

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 Чароўная лінія
12.25 «Нямецкая хваля»
13.00 Хуткая дапамога
13.30, 14.45, 17.50, 19.25 Музычны момант
13.35, 22.10 «Глушак», м/ф
14.05 «Эскізы харэаграфіі», муз. фільм
14.50 «Закаханы манэкен», м/ф
16.15 «Як Алдар-Касэ перахітрыў тыгра», мульт.
16.25 Па ўсёй Расеі
16.35 «Фантазія», д/ф
16.45 «Казка пра Залятога пеўніка», мульт.
17.15 Рознакаляровы сабака
17.35 Паласатая музыка
17.55 Храм
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.30 «Уяўленьне зайздрасьці», м/ф
20.45 «Ты памятаеш нашы сустрэчы», канцэрт
21.10 Тэлекрама
21.20 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.40 Хакей. СКА — «Цівалі» (Менск)
23.15 «Смокі» і банда Хатуэра», м/ф (ЗША)

НТВ
17.00 Мультфільм
17.30 «Загадкі Бібліі»
18.00 і 21.00 Сёньня
18.35 Футбольны клюб
19.30 Прэм'ера дак. фільма «Цудоўнае разьвітаньне. Пахаваньне Сталіна»
21.35 Маст. фільм «Дом жахаў Хамэра», 1-я сэрыя (ЗША)
22.35 Часінка
23.10 «Ключ» (Італія)

8 канал
18.00 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
18.30 «Дорэміфасолькі»
18.55 Рэпартаж
19.10 «Марэна Кляра»
20.00 «Гарадзкі гадзіньнік», «Навіны»
20.20 Прыватызацыйны чэк. Што далей?
20.40 «Шанцы»
21.30 Студыя «БМ»: «Калекцыя»
21.45 Мясцовы час
22.15 Маст. фільм «Шакалы»

Субота 10 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 Навіны
8.10 Дайджэст
8.20 Аэробіка
8.50, 18.45 Пяць хвілін на жарты
8.55 Эканамікст
9.05 «Дурні паміраюць па пятніцах», м/ф
10.45 Здароўе
11.25 «Радзімічы»
12.20 «Вайна пад дахамі», м/ф
14.15 «Люлю — анёл кветак»
14.50 «Пасьля 2000 года»
15.45 Армія і вера
16.15 Шматгалосьсе
16.45 Сытуацыя
17.25 «Пінадзея», т/ф
17.55 Тэлекрама
18.05 «Чарапашкі ніндзя»
18.30 Фаварыты года
18.55 «Пап Ці»-TV
19.55 Міжнародныя спартовыя навіны
20.30 Калыханка
21.00 Панарама
21.40 Пад купалам Сусьвету
21.50 «Прыватнае жыцьцё», м/ф
23.40 Каскад
0.05 Спраўны весьнік
0.20 Відзьма-нявідзьма
1.20 «Нов і К» — топ-10

Канал «Астанкіна»
6.30 Кроніка спраўнага чалавека
7.15 Спорт-шанец
7.45 Слова пастыра
8.00 «Марафон-15»
8.30 Кампанія «Мір»
10.00 Раніцшняя пошта
10.30 Я — жанчына
11.00 Бяз паўзы
11.15 Густ
11.30 Кніжны двор
12.00 Хакей. ЦСКА — «Дынама». У перапынку (13.20) — Навіны
14.15 Праблемы фэрмэрства і уласнасьці на зямлю
14.55 «Ня вер, ня бойся, не прасі...», д/ф, с. 1
15.55 Жыцьцё дрэва рамёстваў
15.55 Брэйн-рынг
16.45 Маналёг
17.00 Да і пасьля...
17.50 «Забойства ў раі», м/ф
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.00 Наіўны плюс
20.35, 23.00 Надвор'е
20.45 Што? Дзе? Калі?
21.55 Матадор
22.50, 23.50 Навіны
23.10 Хіт парад «Астанкіна»

Канал «Расея»
7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.25 Мульты-пульці
7.55 Студыя «Рост»
8.25 Пілігрым
9.10 Парламэнцкі тыдзень
9.55 Вінілавыя джунглі
10.25 Тэлерэдут
10.30 Зваротны адрас
11.15 «Васіліса Прыгожая», м/ф
12.25 Людзі
12.40 Сялянскае пытаньне
13.20 Дэ факта
13.35 Кліп-антракт
13.40 «Эдэра»
14.35 Сьпявае Л.Дзьмітрыева
15.05 «Капальні цара Саламона», мульт. (ЗША)
16.00 Футбол бязь межаў
16.45 На шахматнай алімпіядзе
17.15 Тэлевізійны тэатар Расеі. «Апошняе каханьне Маякоўскага», прэм'ера. У перапынку — Тэлерэдут
18.45 Сьвята штодня
19.25 «Кветачка ў ягоным роце», м/ф (Італія)
21.25 Гарадок
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Шахматная ліхаманка
22.50 Праграма «А»
23.50 «На поўдні маёй душы», м/ф (Германія)
1.20 Зоркі гаворац

Санкт-Пецярбург
8.55 «Гадзіна Фрэйзэра»
9.30 Чароўная лінія
9.45, 11.20 А. Бялінскі. «Пяты дзесятак», спэктакаль
10.50 Канцэрт па заяўках
12.15 Мультфільмы
13.00 Хуткая дапамога
13.30 «Вышыня», м/ф
15.05 Я і мой сабака
16.15 «Запаведнік у цэнтры Азіі», т/ф
17.20 «Дык хто ж ты, нарэшце?»
17.40 Экспрэс-кіно
17.55, 21.20 Уік-энд з дэтэктывам
18.30, 21.30 Інфарм-TV
18.55 «Дыплямат», т/ф
19.10 Вялікі фэстываль
19.30 «Страсьці», м/ф
21.05 Мультфільм
21.45 Ваш стыль
21.55 «Ня хочаш — не глядзі»
23.05 Баскетбол. «Спартак» (Санкт-Пецярбург) — «Акварыюс» (Валгаград)

НТВ
17.00 і 11.50 Мультфільмы
18.00 Сёньня
18.35 «Ключы ад форта Баярд»
20.00 «Дэтэктывы-аматары экстра-клясы»
21.00 Надоечы
21.40 Маст. фільм «Віва, Кастра!»
23.05 Трэцяе вока
15.00 Праграма мультфільмаў
15.35 Казанлік Кенэт Коплэнд
16.05 «Марэна Кляра» (паўтор)
17.40 Візаві
18.00 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
18.25 «Спартовая мазаіка»
19.00 Муз. праграма
20.00 Скрыжаваньне
22.15 Маст. фільм «Эльвіра — уладарка цемры»

На расейскі газ спадзявайся, але «буржуйку» падрыхтуй

Зь некаторых вайсковых частак нам паведамляюць, што салдатам даводзіцца спаць у адзеньні, бо ў казармах вельмі холадна. А што будзе, калі прыйдуць маразы?

Тымчасам, у 11-й мэханізаванай брыгадзе, якая разьмяшчаецца ў Слоніме, ня надта спадзяюцца на расейскае паліва. На выпадак, калі ня будзе чым паліць у кацельні, там зьбіраюцца ратавацца ад маразоў старым надзейным спосабам — каля печкі. Спэцыяльныя каманды вайскоўцаў займаюцца нарыхтоўкаю дроў, а таксама прыводзяць у «баявую» гатоўнасьць «буржуйкі». І слушна робяць.

Валодзя ЯНЧУК

Голад — ня цётка

У Баранавіцкім тэхналягічным тэхнікуме навучэнцы трох групаў абвясьцілі страйк і адмовіліся ісьці на заняткі.

Прычынаю страйку стала тое, што адміністрацыя тэхнікума ў мэтах эканоміі электрычнасьці зачыніла на замок кухні ў інтэрнаце. У выніку 140 чалавек не змаглі прыгатаваць сабе паесьці. Дырэктар тэхнікума сказаў карэспандэнту СВАБОДЫ, што кухні нібыта былі зачыненыя на «прафіляктычны рамонт».

Анатоль МІРСКІ

Мусім прызнаць...

У нататцы «Наручнікі для старшыні калгасу», якая была апублікаваная ў СВАБОДЗЕ (№34 ад 6 верасьня), паведамлялася, што «у калгасе «Слава працы» Дзятлаўскага раёну вось ужо тыдзень пануе безуладзьдзе. Сяляне ў разгубленасьці: на іх вачох у кайданках у бок Менска павезьлі старшыню калгасу Белага і ягонага намесьніка Махніцкага. Арыштаваныя і некаторыя работнікі бугалтэрыі... Міліцыя апячатала дом старшыні каля Казлоўшчыны і ягоную сядзібу пад Менскам».

Мы мусім прызнаць, што гэтае паведамленьне не адпавядала сапраўднасьці. На вялікі жаль, рэдакцыя стала ахвяраю дэзінфармацыі. Супрацоўнік праваахоўных органаў, якому газэта давярала, скарыстаўся чуткамі і паведаміў непраўдзівыя зьвесткі. На самой справе, у калгасе «Слава працы» быў арыштаваны толькі адзін са спэцыялістаў гаспадаркі, які цяпер выпушчаны на волю.

Рэдакцыя прыносіць прабачэньні Аляксандру Беламу і Мікалаю Махніцкаму, а таксама чытачам газэты.

Кватэрныя махінацыі начальніка «Аховы»

Па факце кватэрных махінацыяў начальніка аб'яднаньня «Ахова» МУС рэспублікі распачатая крымінальная справа

Як ужо паведамляла СВАБОДА, прэзыдэнцкім камітэтам па барацьбе з карупцыяй была праведзеная праверка законнасьці атрыманьня дзяржаўнай кватэры начальнікам аб'яднаньня «Ахова» МУС рэспублікі Аляксандрам Шчуркo. Матэр'ялы праверкі яшчэ ў верасьні былі перададзеныя кіраўніцтвам антыкарупцыйнага камітэту ў пракуратуру Менска. Аднак на той час Менская гарадзкая пракуратура не палічыла патрэбным заводзіць крымінальную справу і вярнула матэр'ялы назад — у Камітэт па барацьбе з карупцыяй. На мінулым тыдні, пасьля яшчэ аднаго звароту антыкарупцыйнага камітэту, сталічная пракуратура распачала справу па факце кватэрных махінацыяў начальніка аб'яднаньня «Ахова». Дарэчы, гэтыя акалічнасьці пакуль не перашкаджаюць сп.Шчурко займаць высокую пасаду у МУС Беларусі.

СІМ

Ні хаты, ні працы

У мястэчку Сноў Нясьвіскага раёну бугалтар вайсковага шпіталю Аляксандра Дуброўская самавольна засялілася ў 3-пакаёвую кватэру і абвясьціла галадоўку.

Яна лічыць, што кватэра павінна належаць менавіта ёй, а не начальніку аптэкі, якому жыльлёвая камісія выдзеліла гэтыя апартамэнты. Жанчына заявіла, што ў выпадку, калі яе будуць высяляць сілаю, яна абальe сябе бэнзынам і падпаліць.

Тым часам, пакуль А.Дуброўская другі тыдзень сядзіць у кватэры не вылазячы, яе звольнілі з працы — «за прагулы».

Анатоль МІРСКІ

Масавае самаспаленьне не адбылося

17 сем'яў самавольна занялі кватэры ў вайсковым гарадку ў Лідзе, пабудаваным немцамі.

Гарадзенскі міжгарнізонны вайсковы пракурор Юрый Баброўскі растлумачыў карэспандэнту СВАБОДЫ, што гэтых людзей па законе належыць выселіць у адміністрацыйным парадку. Ордэры на гэтыя кватэры выдзеленыя іншым афіцэрам, якія ня могуць дагэтуль атрымаць сваё жыльлё. Самавольныя засяленцы, пераважна прапаршчыкі, служылі ў складзе расейскай арміі, але былі звольненыя ў запас міністрам абароны П.Грачовым. Ім прапаноўвалі працягваць службу ў беларускім войску, але ў іншых мясьцінах. Аднак яны адмовіліся вызваліць кватэры і пакінуць Ліду.

Людзі, якія незаконна занялі 17 кватэраў, прыгразілі, што калі іх паспрабуюць выселіць, дык яны возьмуць каністры з бэнзынам і ўчыняць самаспаленьне. Высяленьне, прычым ужо не першае, было прызначанае на 1 сьнежня. Аднак зноў нічога не атрымалася. З-за зачыненых дзьвярэй лямантавалі, што паўзрываюць кватэры, а самі спаляцца. Міліцыя не наважылася ламаць дзьверы. Ніхто не схацеў узяць на сябе адказнасьць.

С.МАКС

Чый шкілет?

Паляўнічыя хадзілі па лесе непадалёк вёскі Навапольле Стаўпецкага раёну і наткнуліся на зарослы хмызьняком склеп, што застаўся ад сьселенага некалі хутара. Калі ўвайшлі туды, то ўбачылі чалавечы шкілет каля даўно згаслага вогнішча.

Чый шкілет і колькі часу ён там праляжаў — цяпер спрабуюць высьветліць стаўпецкія міліцыянты.

Лявон ЗАНЯМОНЬСКІ

Анэкдот

Сустракае расеец беларуса ды пытаецца:

— А чаму гэта ў вас прэзыдэнт чачэнец?

— Які ж ён чачэнец, ён беларус, — кажа наш чалавек.

— А чаму ж ён тады ўвесь час гаворыць: «В чечении, в чечении...»

Малюнак Лявона РАЗЛАДАВА

За падрыўную дзейнасьць пазбавілі прэміі

У Баранавіцкім райвыканкаме выкрылі двух чыноўнікаў, якія займаюцца падрывам дружалюбных дачыненьняў Беларусі з Расеяй.

Гэта — загадчык аддзелу культуры райвыканкаму Іван Абрамовіч і дырэктар Русінаўскага музэя земляробства Міхась Бернат. Іхную падрыўную дзейнасьць спэцыяльна разглядалі на паседжаньні выканкаму. У якасьці доказу фігураваў такі факт: 2 лістапада (на Дзяды) у вёсцы Палонка пры ўдзеле спадароў Абрамовіча і Берната была ўстаноўленая памятная шыльда з «крамольным» тэкстам. На шыльдзе напісана: «Тут 28 чэрвеня 1660г. аб'яднаныя беларуска-польска-літоўскія войскі разьбілі захопніцкае войска Маскоўскай дзяржавы. У выніку перамогі была вызвалена Цэнтральная і Паўднёва-Заходняя Беларусь». Крамолу пабачылі ў тым, што маскоўскае войска названа «захопніцкім». Хіба ж можна так абразьліва гаварыць пра Расею!

Абодвух «падрыўнікоў» рашэньнем выканкаму жорстка пакаралі: пазбавілі 100% прэміі і абвесьцілі па вымове «за грубые ошибки, допущенные в организации районного мероприятия в д.Полонка».

Іван СІДАР

Супэрзлодзей

Сярод белага дня ў адну краму у Стоўпцах зайшоў чалавек і стаў прымерваць куртку. А калі пераканаўся, што куртка яму пасуе, узяў яе пад паху і выйшаў з крамы.

Жанчына-прадавец, якой ад такога нахабства ажно мову заняло, пасьпела толькі заўважыць, што ён сеў у аўто.

Цяпер стаўпецкая міліцыя расшуквае «прыстойнага на выгляд мужчыну».

Лявон ЗАНЯМОНЬСКІ

Кожнаму работніку — пэрсанальны нумар

Адміністрацыя Кобрынскага інструмэнтальнага завода прыняла рашэньне замацаваць за кожным рабочым асабовы нумар, выява якога абавязкова павінна быць на спэцадзеньні ў бачным мейсцы.

Дзеля чаго гэта робіцца? А вось, скажам, пойдзе дырэктар завода ў цэх, зробіць заўвагу якому токару, а той пашле «высокае начальства» далёка-далёка. Хто такі? Сярод сотняў, а то і тысячаў рабочых і не прыгадаеш. А так — ага, галубок, твой нумар — запомнім! Але гэта яшчэ ня ўсё. Цяпер тут усур'ёз падумваюць аб дубляжы асабовых нумароў і на чаравіках. Узьнікла, аднак, загвоздка: ці надпісваць іх фарбаю зверху, ці выразаць на падэшве? Каб было ясна: дзе чыя нага ступіла...

Што ж, здаецца, кіраўніцтва завода знайшло нарэшце годнае прымяненьне свайму «мазгавому цэнтру».

Язэп ХВОСТКА

Нядзеля 4 сьнежня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 Аэробіка
8.30, 21.00 Пяць хвілін на жарты
8.40 Слова да чалавека
9.10 Добрыя весткі
9.20 Лекцыі здароўя
9.45 Архіварыюс
10.15 Белыя і чорныя
10.45 Гасьцёўня «Тэлебомабіс»
11.30 «АВС-клюб»
11.45 Кінаэкран-94. Сьнежань
12.50 Паміж намі, жанчынамі
13.35 КВЗ-94. Фінал
15.05 Данііл Хармс. «Цырк Шардам». Спэктакаль Акадэмічнага тэатра імя Я. Коласа
16.05 Нацыянальны конкурс сьпевакоў імя Л.Александроўскай
16.35 «Чарапашкі ніньдзя»
17.00 «Усе за ўсьмешку»
17.35 «Формула каханьня», м/ф
19.05 Праспэкт
19.35 Фаварыты года
20.00 Панарама
20.40 Калыханка
21.10 Пад купалам Сусьвету
21.20 Вячэрні роздум
21.30 Шоў «Палігон»
22.00 «Сувязь праз піцэрыю», м/ф (Італія)
0.05 Валейбол. СКА (Менск) — «Хапаэль» (Бат-Ям, Ізраіль)

Канал «Аастанкіна»
7.15 Алімпійская раніца
7.50 Спортлято
8.00 Марафон-15
8.30 Раным-зрана
9.00 Палігон
9.30 Пакуль усе дома
10.00 Ранішняя зорка
10.50 Пад знакам «пі»
11.30 Люстэрка
12.05 «Ня вер, ня бойся, не прасі...», с. 2
13.00 «Падводная адысэя каманды Кусто»
13.50, 17.00, 22.50, 23.50 Навіны
14.00 «Шпаргалка» з падарункам
14.15 «Стратэгія Перамогі», ч. 11
15.10 Клюб падарожнікаў
16.00 Ахоўная грамата
16.30 Амэрыка з М. Таратутам
17.10 Мультсэрыялы (ЗША)
18.05 Тэлелёцыя
18.20 Уся Расея
18.45 Надвор'е
18.55 «Скалалаз», м/ф (ЗША)
21.00 Нядзеля
21.50 Спартовы ўік-энд
22.05 Вакзал мары
23.00 Хакей. «Крылы Саветаў» — «Спартак»

Канал «Расея»
7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.25 «Мастак Міхаіл Несьцераў», д/ф
7.45 Студыя «Рост»
8.15 Сусьветная вёска
8.45 Суайчыньнікі
9.25 Добрай раніцы, Эўропа
9.55 Аты-баты...
10.25 Рускае лята
11.10 «Каханьне зь першага погляду», м/ф
12.40 Шэсьць сотак
13.20 Ня высечы...
13.35 «Эдэра»
14.30 Кліп-антракт
14.35 Лепшыя гульні НБА
15.35 У сьвеце жывёл
16.30 На шахматнай алімпіядзе
17.05 Чароўны сьвет Дыснэя
18.00 Сьвята штодня
18.10 «Крама» М. Жванецкага
19.25 «Дапушчальная рызыка», м/ф (ЗША)
21.05 Каробка перадач
21.25 У Ксюшы
22.20 Рака часу
22.25 Аўтаміг
22.30 Спартовая карусэль
22.35 Шахматная ліхаманка
22.50 Поўня
23.50 Зоркі гавораць

Санкт-Пецярбург
8.55 «Гаючае слова»
9.30 Чароўная лінія
9.45 «Ірынчын дзённік», м/ф
10.00 Экспрэс-кіно
10.15 «Паглядзім»
10.30 «Рандэву». А.Разэнбаўм
11.00 Нядзельны лябірынт
12.35 «Хлопчык-з-пазногцік», м/ф
13.50 М. Мусаргскі. «Карцінкі з выстаўкі»
14.40 «Музыкі хопіць на ўсіх»
15.25 Чэмпіянат Італіі па футболе
17.20 Залаты ключ
17.35 «Паласаты хіт»
18.15 «Раніца спраўнага чалавека», спэктакаль
18.55 «Тэлекампакт»
19.30 Інфарм-TV
19.55 «Каханьне. Сьмяротная гульня», м/ф
21.25 Ваш стыль
21.30 «Паглядзім»
21.45 Адамаў яблык
22.45 Хакей. Кубак МХЛ. СКА — «Хімік» (Васкрасенск)

НТВ
17.00 Мультфільм; маст. фільм «Канёк-Гарбунок»
18.30 «Плянэта модаў»
19.00 Забаўляльная праграма
20.00 Вынікі
21.10 Пол Ньюман у фільме «Перамога ў гонках» (ЗША)
23.20 КВЗ-93

8 канал
15.00 Сёньня з Мэрлен Хікі (хрысьціянская місія)
15.30 «Марэна Кляра» (паўтор)
18.00 ПІК
18.30 «Кругасьветнае падарожжа Вілі Фога»
19.00 Рэпартаж
19.10 Спорт-сакрэт
19.35 Маст. фільм «Пунцовы першацьвет» (Францыя), 1-я сэрыя.
20.40 Бон ваяж
21.00 Студыя «БМ»: «Дайджэст»
21.20 «Пунцовы першацьвет», 2-я сэрыя
22.40 Foxy music

Падпісны індэкс 63887. Нумар падпісаны ў друк 5.12.94. Друкарня "Беларускі Дом Друку" (Менск, пр. Ф.Скарыны, 79). Замова 1706 © СВАБОДА Спасылка на газэту СВАБОДА абавязковая Наклад 50 000
П. 1/2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 М /1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12